

بازو الی دیوانا

فہوژارتن و بہرہہ فکرن
ہیرش کہمال پڙکانی

دیوانا

بازەلی

مه‌لا عه‌بدو‌لخالقی بی‌زه‌لیی ریکانی

۱۹۰۲ - ۱۹۸۲ز

قه‌وژارتن و به‌رهه‌فکرن

هیرش که‌مال ریکانی

سەنتەری زاخۆ بۆ ڤه کۆلینین کوردی

دیوانا
بازەئەلی

په‌رتووێک

هێرش که‌مال رێکانی

ڤه‌وژارتن و به‌ره‌ڤه‌فکرێن

ئێکێ / ۲۰۲۲

چاپ

دیار عبدالله
جه‌گه‌رخوین جه‌میل
واره‌یل عبداللهباقی

دیزاین
به‌رگ

978-9922-661-14-8

ISBN

D- / ۲۶۷۹ / ۲۱

ژمارا سپاردنێ

ماڤن چاپن یی پاراستیه بۆ

سەنتەری زاخۆ بۆ ڤه کۆلینین کوردی

Zakho Centre
for Kurdish Studies

سەنتەری زاخۆ بۆ ڤه کۆلینین کوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964 750 471 0863

📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- Univesity of zakho

دیوانا

بازەلی

“زەلام ب گوتن و ئاخستنان دەیتە نیاسین دناڤ دیوانی
و ههسپ ژى ل دەمی غاردانا دناڤ گۆرهپان و مهیدانی”

گوتنا بیژهلی (بازهلی)

مهلا عهبدوئخالق ریکانی

۱۹۷۷ / ۱۰ / ۳

پشکا ئیکی

كورتیهك ل دۆر گوندی بیزهلی

ئیک ژ گوندین ناقدارین دهقەرا (ریکان)ه، ب هەبوونا مەدرەسەیا
ئایینی (تەکیا بیزهلی) بەرنیاسە، ژ گەلەك گوند و دهقەران ب مەرەما زانین
و شەهرەزابوونا د کاروبارین ئایینی دا قەستا بیزهلی کریه، گوندی بیزهلی
ژ شان بنەمالان پیكدهیت: زادی (زاده)، مصتی، سهییدا، حسین، عەباس،
شیف چەلانی، ژووری و کەلەش، و مەلا عەبدوخلالق ژ مالباتا (زاده)یه^(۱)، ل
دووڤ سەرژمییریا سالا ۱۹۵۷ز هژمارا خەلکی گوندی بیزهلی (۱۷۲) کەس
بوون^(۲).

ژ زانایین بازەلی (بیزهلی):

گوندی بیزهلی گوندەکی ناقدار و کەقناری دهقەرا ریکانیانە و ژ
کەقندا گەلەك زانا لی پەیدا بووینە و هندەك زاناییت وی ناخی (بازلی)
بازەلی) بکارئینایە و پی ناقدار و بەرنیاس بووینە کو هەر مەبەست ژ
گوندی (بیزهلی)یه، رامانا پەیشا (بازلی) هەر وەکی دراقەپەیشا (الرائد) دا

^(۱) هیرش کەمال ریکانی، ناحیا شیلادزی، ئینسکلۆپیدیا پارێزگەها دهۆکی، بەرگی (۸)،
(دهۆک: ۲۰۱۷)، ل ۱۱۹.

^(۲) هیرش کەمال ریکانی، عەشیرەتین بەهدینان ۱۵۱۴_۱۹۱۹، سەنتەری بێشکچی بۆ قەکۆلینین
مرۆڤایەتی _ زانکۆیا دهۆک، (دهۆک: ۲۰۱۹)، ل ۲۶۰.

هاتی، ئیک ژامانیّت بو په‌یفا (بازهل) دیارکری ئانکو (الرّجل المجرّب کامل
التجربة^(۱) - زهلامی ب سه‌ریۆر (جه‌ریاندی) سه‌ریۆره‌کی تمام).

_ شیخ محهمهد بازلی (شه‌مه‌ددین) (۸۴۵ - ۹۲۵مش/ ۱۴۴۱ - ۱۵۱۹زا)

شیخی ئیسلامی و موفتی مؤسلمانان، ئیمام و زانا، ه‌دیسان،
خودانی ریّزه‌ندیّت (تصانیف) یت ب مفا، شه‌مه‌ددین (ناسناقه)^(۲)، دبیزنی
بابی (عبدالله‌ی و ناخی وی (محهمهد کوری داوود کوری محهمهد) ی
بازلی کوردی^(۳) (بیژه‌لی) یه، ژدایکبووی جزیری (ژووری کوردستانی) یه،
پیخه‌مه‌تی شه‌هره‌زابوون د زانین و زانستین شه‌رعیدا، سه‌را گه‌له‌ک ده‌قه‌را
دایه و قه‌ستا گه‌له‌ک وه‌لاتا کریه، ژوان ژی (ته‌بریژ - ئیران) و گه‌له‌ک
په‌رتووکیڤ فیه‌ی و نه‌حوی ژبه‌رکبوون، هه‌روه‌سا چوویه ئازریجانی،
پاشی بو شامی ل (حه‌له‌ب) و (القصیر) و ل باژیری (حماة - سوریا)
ئاکنجیوویه و بوویه زانایه‌کی به‌رچاڤ و تیر زانین و مفتی، له‌وما د هنده‌ک
جه‌ادا دگه‌ل ناخی وی پاشناخی (الحموی) هاتیه، مژوولی ه‌دیسیّت

^(۱) جبران مسعود، الرائد معجم لغوي عصري، دار العلم للملايين_ بیروت، لبنان، ط ۷، (بیروت :
۱۹۹۲)، ص ۱۶۱.

^(۲) خیرالدین الزرکلی، الأعلام قاموس تراجم لأشهر الرجال والنساء من العرب والمستعربین و
المستشرقین، دار العلم للملايين_ بیروت، ج ۶، ط ۱۵، (بیروت : ۲۰۰۲)، ص ۱۲۰.

^(۳) الشیخ نجم الدین محمد بن محمد الغزی، الکواکب السائره بأعیان المائة العاشرة، وضع
حواشیه: خلیل المنصور، دار الکتب العلمیه، ط ۱، ج ۱، (بیروت - لبنان : ۱۹۹۷)، ص ۴۷؛ زرار
صدیق توفیق، القبائل والزعامات القبلیة الكردیة فی العصر الوسیط، مؤسسة موکریانی
للبحوث و النشر، ط ۱، ۲۰۰۷، ص ۲۳.

پهغه مبهري (سلاقيت خودي لى بن) و فيقهى ئيسلامى بوويه و هژماره كا
په رتووك و دهستنيسان د قى بياقى دا نئيسينه، ژوان زى :

(حاشية علي جمع الجوامع للمحلي ، غاية المرام في رجال البخاري إلي
سيد الانام ^(١) ، مقدمة العاجل لذخيرة الأجل ، أجوبة شافية ، التحفة المرضية في
المسائل الشامية ، مناقب أبي الحسن الاشعري.

ل سالا (٩٢٥مش ^(٢) _ ١٥١٩ز) ل باژيرى (حماة _ سوريا) چووبوو
بهردلوقانيا خودى ^(٣).

_ زانا كه ماله ددين محهمهد بازلى (.... _ ٩٢٣مش / _ ١٥١٧ز)

قازى و زانايى بهر كه فتى ناقى وى " كه ماله ددين كورى شيخ
محهمهد كورى داود بازلى " (بيزهلى)، كوردى، حه موى (الحموي _ ژبهركو
ل باژيرى حماة / سوريا ئاكنجيبوو) يه، شافعى، بهرده قى قازياتى ل
ديمه شقى و شيخاتيا مهدرسه يا (الشامية)، وهرگرتبوو، ناقهاتى دوو سالا

^(١) الفهرس الشامل للتراث العربي الاسلامي المخطوط الحديث النبوي الشريف و علومه و رجاله،
مؤسسة آل البيت ، ج٣، (عمان: ١٩٩٢)، ص ١١٢٦.

^(٢) اللجنة العلمية في مؤسسة الإمام الصادق (عليه السلام) (تأليف)، إشراف : العلامة الفقيه
جعفر السبحاني، موسوعة طبقات الفقهاء / ج ١٠، ل ژير ريزيه ندا (٣٢٤٥).

^(٣) محمد أحمد درنيقة، معجم اعلام شعراء المدح النبوي، دار و مكتبة الهلال للطباعة و النشر،
بيروت _ لبنان: (٢٠٠٣)، مج ١، ص ٣٥٠ ؛ الفهرس الشامل للتراث العربي الاسلامي المخطوط
الحديث النبوي الشريف و علومه و رجاله، ص ١٧٧٢.

بهری بابی خو ل روژا چار شه مبی ل دیمه شقی (۱۹ شه والا ۹۲۳ مش^(۱)) - ۱۱ / ۴ / ۱۵۱۷ز) چوویه بهرد لوئانیا خودی.

_ صالح بازه لی (بیزه لی) : قازی ئامیدی بوو، ل سهر دهستنقیسه کی یا بناقی (کتاب شرح الصحائف الالهية) هاتیه (صاحبه و مالکة صالح البازلي القاضي في العمادية المحروسة)^(۲).

_ حهسه ن کوری صالح بازه لی : ههروه کی ناڤ و موهرا وی ل سهر دهستنقیسا شه جهرمیا زیوکیه ، دانهیا سالا (۱۲۱۰مش / ۱۷۹۵ز) هاتی " حسن ابن صالح البازلي أصلا القاضي بالعمادية و نواحيها "^(۳) ئانکو ناڤبری ل وی ده می قازی ئامیدی و دهو رۆبه ران بوو ئانکو ل سهر ده می میری میرگه ها بههدینان ئیسماعیل پاشایی ئیکی (۱۷۶۸_ ۱۷۹۸ز).

ههروه سا چهن دین زانایین دیتر وهک : مهلا خهليفه نهبي (بابی مهلا عهبدولخالق / بازه لی) ، مهلا عهبدولخالق (زانا و هوژانئانی قی دیوانا بهردهست) خهليفه نهجمه ددین کوری مهلا خهليفه نهبي : سهیدایی مهدره سهیا مزگهفت و تهکیا بیزه لی بوویه ، ل دهو رۆبه ری سالا (۱۹۶۸ز)

^(۱) النجم الغزي ، الكواكب السائرة بأعيان المئة العاشرة ، دريزيه ندا (۲۳) یی دا .

^(۲) مسعود مصطفى الكتاني ، المساجد والمدارس والعلماء والمخطوطات في إمارة بادينان ، (دهوك : ۲۰۱۰) ، ص ۲۰۷_ ۲۰۸ ، عماد عبدالسلام رؤوف ، المعجم التاريخي لإمارة بهدينان ، ط۱ ، (أربيل : ۲۰۱۱) ، ص ۲۱۹ .

^(۳) طه بن ملا عزيز الشمديني (الناسخ) ، الشجرة الزيوكية ، (المخطوطة : ۱۲۱۰ هـ / ۱۷۹۵م) ،

مريه^(١)، مهلا نووری مهلا عهبدولخالق، شیخ مهلا عهبدولحهמיד مهلا
عهبدولخالق.

تهکیا بیزهلی:

تهکیا بیزهلی ئیک ژ ناههندی خواندین زانستین شهرعی یین
ناقدارین دهقهرای ریکان بوویه، ههر چهنده چ دیروکین دهستنیشانگری یین
ئیکلاگری ل سهر ئاڤاکرنا وی نین، بهلی ل دووڤ گوتنا سهیدا شیخ (مهلا
عهبدولحهמיד مهلا عهبدولخالق بیزهلی / ریکانی ۱۹۴۹-۲۰۲۱) تهکیا
گوندی بیزهلی ل سالا (۱۶۵۰ز) ل سهردهمی میرگهها بههدینان هاتیه
ئاڤاکرن^(۲)، ههر ژ نیڤا دوی ژ چهرخی نۆزدی و ههتا سالیته هفتیا ژ چهرخ
بیستی مالباتا مهلا عهبدولخالقی ل قی تهکیایی زانین و زانستین ئایینی
نیسا فهقیان دایه، ل سالیته هفتیایان هاتوو نووژهنکر، چهندن گوندین
دهقهرای ریکان وهقف ددا تهکیایی وهک گوندین: بیباگری، ریشمه، کاڤلکا،
مازیی....، گهلهک کهس ژ گوند و دهقهرین دمورۆبهه بۆ فهقیاتی قهستا
گوندی بیزهلی کرینه وهک: فهق رههزان گویزه رهشی (گوندهکی دهقهرای
ههکاری یه ل کوردستانا باکوور)، فهق عهبدوللاه گویزه رهشی، فهق
خهلیل ئهرتووشی، مهلا حهسهن شهریف چیی (دۆسکی ژووری)، مهلا شههرف

(١) سعید محمد احمد، مدرسة قبهان في العمادية و دورها في نشر العلوم الإسلامية في كردستان
، مديرية الطباعة والنشر_ دهوك، (دهوك: ۲۰۱۳)، ص ۱۴۸.

(٢) ههقیهیشین دگهل (مهلا عهبدولحهמיד مهلا عهبدولخالق بیزهلی) ل دهۆکی ل ۱۴ / ۱۲ ،
۲۰۱۹. ئەڤ میژووویه دی مینیت ههتا بهلگهنامهیهکا بنهجه بۆ دووپاتکرن و ئیکلاکرنا وی
دیاردیبت.

هنيشی (ريکاني)، مه لا ئالی هنيشی، مه لا محيه ددين سینی (نیروهیی)، مه لا
حهیدەر نیروهیی، هه جی صالح دزگهیی (نیروهیی)، مه لا شهریف مه لا جادر
شیقه رهزی، مه لا محهمهد نیروهکی (دۆسکی ژووری)....^(۱).

بهردان و هیلانا گوندی :

ئه هه گونده ژی سالا (۱۹۷۸ز) ی هاتیه ویران و کافلکرن و خه لکی وی
ل (شیلادزی، سیری، باگیرا) هاتینه ئاکنجیکرن.

بیژه ئی ژوان گوندان بوویه یین د سهردهمی شورپهشا گولانی دا ل
سائین ههشتیان هاتیه هه ئاقلکرن و ۳۰ خیزان لی ئاکنجی ببوون، دناقههرا
۸، ۲۵ - ۱۹۸۸/۹/۱۵ ی گوند که قتیه بهر ههوا ئه نفالین به هیدینان سهر ژنوو
گوند هاته هه سووتن و خرابکرن و خه لکی گوندی مشه ختبوونه که میین
په نابهران ل باکووری کوردستانی و ل پستی سهرهلدانا بهارا ۱۹۹۱ هاتینه ل
کومه لگه هین شیلادزی و سیری و دیره لوک و باگیرا ئاکنجی بووینه^(۲).

^(۱) چاڤیکه فتن دگهل (فههمی کوڤی مه لا عهبدو لخالق بیژه ئی) ل دهۆکی ل ۱۱، ۴، ۲۰۱۵،
ناڤهاتی ژدایکبووی سالا ۱۹۵۸ ی به.

^(۲) هیرش کهمال ریکانی، ناحیا شیلادزی، ژیدهری بهری، ل ۱۱۹.

پشکا دووی

کورتیهک ژینهنیکارا (بازهلئ)

۱۹۰۲_۱۹۸۲ز

نەف و ژدایکبوون :

نەف و یی دروست (عەبدوڵخالق کورێ نەبی کورێ حەجی کورێ بابەکرە، ژبنەمالا (زادە)یە، ل سالا (۱۳۱۹مش_ ۱۹۰۲ز) ل گۆندی (بیزەل)ی ل دەقەرا (رێکان) هاتیە سەر دونیایی^(۱).

خاندن و دامەزراندنا وی :

هەر د ژیی زارۆکینی دا ل دەف بابی خۆ خەلیفە (نەبی) دەست هاقیتتیه خاندنا قورئانا پیروژ، و هەر وەسا بۆ فیروون و شەهەرەزابوون دزانینا زانستین ئایینی ژ ل گۆندی (سەیداڤا ، مەمانی) ژ خاندی یە، و ل ویری بوویە فەقە، و پشتی شەهەرەزابوون و فیروون دچەندی زانستین شەری دا، ل سەردەستی بابی خۆ باورناما دەستووریا (مەلاتینی) وەرگرتی یە، و هەر ژبەر زیرەکی و زانین و شەهەرەزایا وی دبوارین شەریعتی دا ، بوویە بریکاری (وەکیل)ی قازی یی ئامیدی یی ل سەردەمی وی، و دگەلەک سەرۆبەر و کاودانان دا پشت بەستن ل سەر وی دەهاتنە کرن دبوارین ئایینی دا، و ل سالا (۱۳۹۰مش_ ۱۹۷۱ز)ی ل مووسل ل تاخی (وادی حجر) ئاکنجی بوویە^(۲)، و هەر وەسا چوویە باژیری بەغداد ژ و بۆ ماوێهەکی ل ویری ژیا یە ، و ل سالا (۱۹۷۸)ی ل کومەلگەها (باگیرا) جەواربوویە.

^(۱) هیرش کەمال رێکانی، زانا و هۆزانقان بازلی دئیکەم قەسکۆلین و بەلاقەرن دا ، کۆقارا نیژەن ، ژمارە (۱)، شوباتا ۲۰۱۴ ، ل ۲۴.

^(۲) رووپەرەکی دەستنیس ژ دەستنیسا (مەلا نووری مەلا عەبدوڵخالق).

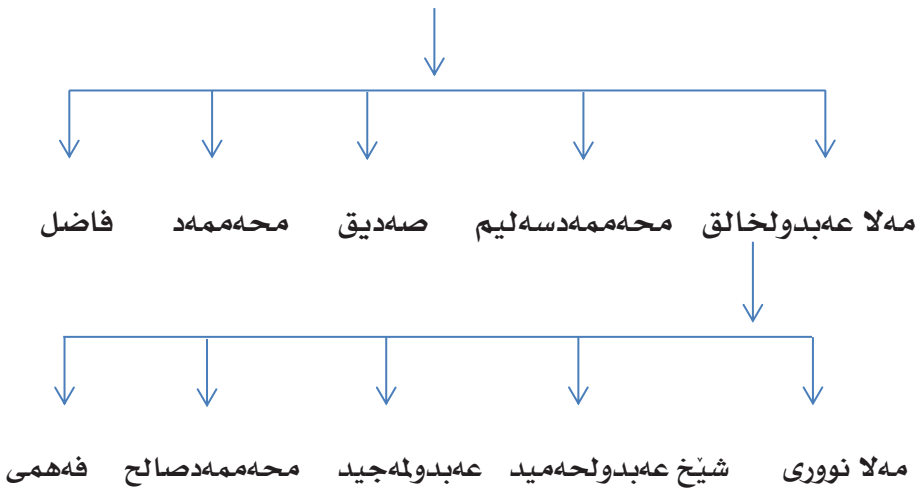
خیزان و رمقیشتا وی :

مهلا عهبدو لخالقی (بازلی) دژیانا خو دا سی ههقژین ئیناینه ئانکو
سی جارا ههقژیناتی پیکئینایه ئهو ژی ئهقه بوون :

- ۱_ نهجییا سهلیم بیزهلی : سی کورو کچهک ژی ههبوون : مهلا نووری ،
عهبدو لهجید ، شیخ مهلا عهبدو لهجمید ، روقییه .
- ۲_ عالیا مهعرووف شامکی (ریکانی) : دوو کورو دوو کچ ژی ههبوون :
فهمی ، محهمه دصالح ، ربیعا ، گۆل .
- ۳_ کوتر سهلام خضر بیزهلی .

شهجهه نامهیا بازهلی

خهلیفه نهبی کورپی حهجی بابهکر

ژفهقهیین (شاکردین) وی :

گهلهک ژ فهقهیین ل دهف وی قورئانا پیروز و زانستین شهریعهتی
خاندین و فیرووین بووینه زانایین ناقدار و بهرنیاس و خودان کهسایهتیین
بهیز و کارتیکهر و ب سهنگ، و خزمهت و رۆلهکی بهرچاڤ و دیار پيشکیشی

جشاکی کرینه، ژوان ژی : زانا (مهلا مستهفا سوریانی _ ریکانی ۱۹۱۷_ ۲/۹ / ۲۰۰۱)^(۱)، و زانا و قورتانخوین (مهلا یاسین ریکانی ۱۹۳۴_ ۱۱ / ۱۲ / ۲۰۰۵ ز)، و کورپی وی زانایی خودیناس و بهرکهفتی (مهلا نوری عهبدولخالق ریکانی ۱۹۳۵_ ۱۱ / ۵ / ۲۰۰۸ ز)، و ههروهسا کورپی وی زانا و موفتی شیخ (مهلا عهبدولحهמיד).

مهلا مستهفا سوریانی (۱۹۱۷_ ۲۰۰۱) :

ناقی وی مهلا (مستهفا کورپی مهلا سووار کورپی سلیمان کورپی گرافی) یه ل سالا ۱۹۱۷ی ل گوندی سوریان ل دهقرا ریکان هاتیه سهر دونیایی، چوویه گوندی بیزهلی و ل دهف مهلا (عهبدولخالق بیزهلی) بو ماوی سی سالان زانستین فیهی خواندینه، ل روژا ۲/۹/۲۰۰۱ی ل نه خوشخانا نازادی ل باژییری دهوکی دجیته بهردلوقانیا خودی.^(۲)

مهلا یاسین ریکانی (۱۹۳۴_ ۲۰۰۵) :

ناقی وی (مهلا یاسین کورپی مهلا محهمهد کورپی مهلا یاسین کورپی مهلا محهمهد) ی بوو، ل سالا (۱۳۵۳ی مشهختی _ ۱۹۳۴ی زایینی) ل گوندی (بهنستان) ل دهقرا ریکان هاتیه سهر دونیایی، ل دووق داخازا زانایی بهرکهفتی (مهلا عهبدولخالق بیزهلی/ بازلی) قهستا گوندی (بیزهلی _ ریکان) کریه و بو ماوی چهند روژهکان دمینه ل ویری. ل سپیدهها روژا ئیک شهیمی (۱۰ ی زلیقیعهده ۱۴۲۶ی مشهختی _ ۱۱/۱۲/۲۰۰۵ی زایینی) ل

(۱) سامی ریکانی، میرگا زانایان، (دهوک ۲۰۱۳)، ل ۷۸.

(۲) ههمان ژیدمر، ل ۷۸.

باژیپرکی (شیلا دزی) چوووه بهر دلوڤانیا خودی مهزن و هەر ل ویری ژی هاتیه فهشارتن، دیوانا وی یا هۆزانا ب ناڤی (گازیا من) ل سالا ۲۰۰۹ی ژلایی مهفه هاتیه چاپکرن^(۱).

مهلا نووری ریکانی:

ناڤی وی (مهلا نووری کورپی مهلا عهبدو لخالق (۱۹۰۲_۱۹۸۲ز) کورپی نهبی کورپی بهکر)ه، ل سالا (۱۳۵۶مشهختی _ ۱۹۳۵ی ل گوندی(بیژهلی) ل دهفهر (ریکان) ژ بنه ماله کا دیندار و ئایین پهروهر و زانا ژ دایکبوویه، ل نک بابی خو دهست ب خواندنا قورئانا پیروژ کریه تا کو ژیی وی گههشتی یه (۱۳) سالیی، ل روزا ئیک شه مبی (۶ی جه مادیلئهوول ۱۴۲۹ی مشهختی _ ۲۰۰۸/۵/۱۱ی زایینی) ب ئەگهرا ئیسا جهلتی ل نه خوشخانهیا ئازادی ل دهوکی دجیته بهردلوڤانیا خودی و ل گورستانا (باگیرا) دهیته فهشارتن^(۲).

شیخ عهبدو لحه مید ریکانی:

ل سالا ۱۹۴۹ ل گوندی بیژهلی هاتیه سهر دونیایی، خواندنا خو یا دهستیپکی ل دهف بابی خو دهست ب فیروون و خاندنا قورئانا پیروژ کریه، ل سالا ۱۹۶۲ ئاوارهی کوردستانا باکور بووینه و چووینه جولهمیرگی و پاشی

^(۱) هیرش کهمال ریکانی، گازیا من، دیوانا مهلا یاسین ریکانی ۱۹۳۴_ ۲۰۰۵ز، (دهوک : ۲۰۰۹)، ل ۱۴_ ۲۴.

^(۲) هیرش کهمال ریکانی، گازیا من، دیوانا مهلا یاسین ریکانی ۱۹۳۴_ ۲۰۰۵ز، (دهوک : ۲۰۰۹)، ل ۱۴_ ۲۴، هیرش کهمال ریکانی، زانا و بانگخواز مهلا نوری ریکانی ۱۹۳۵_ ۲۰۰۸ز، گوڤارا نیزمن، ژماره (۳)، نهیار_ خزیران ۲۰۱۴، ههفتیناما (پهسن)، هژمار (۳۸۹)، ۲۰۰۸/۵/۱۴، سامی ریکانی، میرگا زانایان، (دهوک : ۲۰۱۳).

جزیری و دووڤ دا هاتینه زاخۆ ل (بیداری) و چەند هەیشەکان لئ مایه و پاشی قەستا باژیری مووسل کرینه و دیسا دەست ب خواندنن ئایینی کریه ل دەف چەندین زانایین ناقدارین مووسلی خواندی یه وهک : شیخ بەشیر ئەلصەقال، شیخ عوسمان ئەلجەبوری، مەلا عیسا خورکی ، مزووری، شیخ عومەر ئەفەندی نیعمە ، شیخ صەلاحەددین جەواد ...، دناقەرا سالا (۱۹۶۵_۱۹۶۶ز) جامعەک ل مووسل ل تاخی (وادی حجر) بناقی (التوحید) ژلایئ خیرخواز (حەجی سەعدون) قە هاتبوو ئاقاکرن و ناڤهاتی وهک پیشنقیژ هاته دەستنیشانکرن (نە وهک دامەزراندن چونکی ژیی وی هیشتا نەگەهشتبوو ۱۸ سالیئ) بۆ ماوی دوو سی سالان مایه ل ویژی ل سالا ۱۹۶۷ ئەزموونەکا دەرەکی یا پیشنقیژ و گوتارخوینان هاتیه کرن و ب دەرچوویی ئیکی دەرکەفت و ل سالا ۱۹۶۸ ب فەرمی ژلایئ مەرسوما کۆماری قە ل جامعا (قضیب البان _ مووسل) هاته دامەزراندن ^(۱) ، ل دەستپیکین سالین هەشتیایان ل ئیزگی دەنگی کوردی ل بەغدا قورئانا پیروژ شرۆڤەکریه، ل کولیزا ئیمام الاعظم دەرچوویه ، و ماجستیر ل زانکویا موستەنصریه ل بەغدا وەرگرتی یه، ل سالا ۱۹۸۲ تا ۱۹۸۹ز ل مزگەفتا سیارەتیکا پیشنقیژی و گوتاریژی (خوتبەخوینی) کریه، و ل سالا ۱۹۸۹ تا گولانا ۲۰۱۹ پیشنقیژ و گوتارخوینی جامعا دهۆک یا مەزن بوویه.^(۲)

ژ بەرھەمیڤ وی :

(۱) دیدار دگەل شیخ عەبدولحەمید ریکانی ل ریکەفتی ۷، ۱، ۲۰۱۰.

(۲) هەڤهەیشین دگەل ماموستا عەبدولونعم کورئ شیخ عەبدولحەمید ریکانی، ل ۱۶، ۷، ۲۰۱۹.

- جامع احكام الصغار، محمد بن محمود الاسروشنى ... ٥٦٣٢، دراسة و تحقيق : عبدالحميد عبدالخالق البيزلى، ج ١، (بغداد : ١٩٨٠).
- جامع احكام الصغار، محمد بن محمود الاسروشنى ... ٥٦٣٢، دراسة و تحقيق : عبدالحميد عبدالخالق البيزلى، ج ٢، مطبعة النجوم _ بغداد ، (بغداد : ١٩٨٢).
- جامع احكام الصغار، محمد بن محمود الاسروشنى ... ٥٦٣٢، دراسة و تحقيق : عبدالحميد عبدالخالق البيزلى، ج ٣، (بغداد : ١٩٨٣).
- جامع احكام الصغار، محمد بن محمود الاسروشنى ، دراسة و تحقيق : عبدالحميد عبدالخالق البيزلى ، ج ٤ ، مطبعة المعارف بغداد ، (بغداد : ١٩٨٣).

ل شه قفا چار شه مبی ٢٧ / ٢٨ تیرمه ها ٢٠٢١ ل دهۆكى چوو بهر
 دلۆفانیا خودی و ل گورستانا شاخكى هاتیه فه شارتن.

- هۆزاننانه تیا مه لا عهبدو لخالقی ریکانی و ناسناقى هۆزانى :

دناق هۆزانين وى دا، بۆ مه دياربوويه، كو وهكى پىرانيا هۆزانناني
نخيسينا هۆزانى ب شيوى كلاسيكى يى ب كيش و سهروا، وى زى ناق و
ناسناقى خو دهندهك هۆزانين خو دا يين بكارئيناين، ل هندهك جها ناقى خو
يى دروست يى بكارئيناى ئانكو (عهبدو لخالق)، ههروهكى دقى پارچا هۆزانى
دا ئامازه پيداي :

حهمد و ثنه نا بو خالقي

ت هوفيق دا عهبدو لخالقي

ههروهسا ل جههكى دى ديبزيت :

عهبدو لخالق نهده پاشه

بى بى ههروشه وشه كا باشه

ههروهسا دناق هۆزانين خو دا ناسناقى خو يى هۆزانى زى (بازهل) يى
بكارئيناى ، و ئەق پەيشه زى يا نيزيكي ناقى گوندى وى (بيزهل)ه، ئانكو يا ز
ناقى گوندى هاتيه و مرگرتن و ل دووماهيا هۆزانين خو هندهك جارا (تمت
مقال البازلي الريكاني) و هندهك جارا زى (تمت مقال بيزلي الريكاني) نخيسى
يه، ئەق چهنده ل دهف زاناى بهركهفتى يى ناقدار (محهممه
بازلى⁽¹⁾ _ موحهممهد كورى داوود كورى موحهممهد بازلى ٨٤٥ مش _ ١٤٤١ز

(1) نجم الدين الغزي ، الكواكب السائره بأعيان المئه العاشرة ، مجلد ١ ، ص ١٩ .

٩٢٥ مش_ ١٥١٩ز^(١) ژى دياره، كوئهقه ژى ژ گوندى (بيزهل_ ريكان)بوو، و ب ناسناقى (بازهلى) ناقداربوويه و ب قى ناسناقى هاتيه نياسين.

ئيك ژوان پارچه هۆزانين (مهلاعه بدولخالق)ى ناسناقى (بازهلى)

بخو بكارئيناي ههروهكى د دووماهيك هۆزانهكا خو دا دييژيت :

(بازهلى) تووبهس پى بيژه قال و قيل

و اقتصروا تقول ثب الى المولى الجليل

^(١) محمد أحمد درنيقة ، معجم اعلام شعراء المدح النبوي ، مجلد ١ ، ص ٣٥٠.

_ بازه‌لی و مه‌لا ئەحمەدی موخ‌لص (نالبەند ۱۸۹۱_ ۱۹۶۳ز) :

هۆزانی مەزنی کورد ، خودانی بەرفرەهترین بەرهەمی هۆزانی،
ئەوی چەندین گوندین بەهیدینان گەریای و هەر جەهەکی چوویی پەییڤین
خۆ دناڤ وان دا کەهی کرین و گولین باغی خۆ لی چاندی، و ددلیڤ وان دا
حەباندی و دھزریڤ وان دا قەجەماندی ، هەر د ساخیا وی گەلەک هەڤال و
کەسیڤ قان گوندان هۆزانیڤ وی ل دەڤ خۆ چ ژ بەرکریڤ یان ب
دەستنیڤس ل دەڤ خۆ هەلگرتین و ل پشتی مرنا وی ژ ی هەر هەیام هەیام
گەنجینەکا هۆزانیڤ وی دەینە دیتن ، مه‌لا ئەحمەدی موخ‌لص (نالبەند
۱۸۹۰_ ۱۹۶۳) خودانی قان پەسن و سالۆخەتیڤ بوری و هیشتا ویڤەتر و پتر ،
گەلەک ژ هۆزانیڤ هەڤسەردەمی وی چ ل نیزیک هەڤالینیا وی کریت
یان هۆزانیڤ وی گەهشتبە وان و ئاگەهی ل سەر هەبن ، پەیف و ناڤەرۆکا
هۆزانیڤ وی بووینە هیڤینی هۆزانیڤ وان ژ ی ، مه‌لا عەبدوڵخالقی ریکانی
(بازەلی) ژ ی ئیک ژ وان هەڤسەردەمی وی یە کو رەنگشەدانا هۆزانیڤ نالبەندی
ل سەر هۆزانیڤ وی دیارە و د شیوازی قەهاندنی دا هەڤنیزیکیەکا باش هەیه، و
هەبوونا دەستنیڤسەکا بازەلی کو هۆزانەکا نالبەندی ل سەر نیڤسی یە
بەلگەیه کو ناڤبری ئاگەهی ل سەر هۆزانیڤ نالبەندی هەبوویە و نەدووورە
هەڤالینی و دیتن ژ ی دگەل ئیک هەبن ، ل قیری دی دەستنیڤسا وی هۆزانی
دانین و چەند نمونەیه‌کان ژ پارچە هۆزانیڤ بازلی دگەل ییڤ مه‌لا ئەحمەدی
موخ‌لص (نالبەند) هەڤبەرکەین .

بازەلی:

عزلهت كهته دینه سسهلام
حرمهت نهما ئههلی کیرام
لهو بهرل مهکتهبا دموام

قانون كهته سهه سونهتی

نالبه‌ند:

هه‌ندهك ژعیامه سسه‌مه‌كه‌ته‌با
خاستی كو شه‌ری حه‌ق نه‌ما
گوت وهی خووزی دینه به‌ه‌زه‌با

دا كهس نه‌خوت قه‌هر و غه‌ما (ب ١، ل: ٦٤)

بازەلی:

نینه ئه‌فه‌ه دینه سسه‌تی یه
ئه‌ه‌فكار هه‌می خه‌له‌ت بیهه
ته‌ئسیر نه‌ما به‌وه‌عزیه

نصحه‌ت ژی ناصح زی‌ده‌تی

نالبه‌ند:

ئه‌ه‌ز به‌ریخو دده‌م نه‌صیحه‌ت به‌ه‌زه‌بوو
ده‌رگه‌ی دینه سسه‌تی ل خه‌لكی قه‌بوو
قه‌ت مه‌لا وه‌ حوکه‌ته‌ی گو‌ه لی نه‌بوو

نصحة الدين دوام لا تموت (ب ١، ل: ١١٤)

بازەلی:

مه‌روه‌ت و نه‌نصاف راقه‌به‌بوون
ئه‌ه‌لی صه‌لا حه‌ی به‌ه‌زه‌بوون

مه یازانی بو مرنا حهق
هه می ئەم پیکشه قوربانین (ب ۱، ل: ۳۶۰)

بازەلی:

پی زانی حهق دووماهیگه
کو ئەهف دویا چنه سیکه
بو کسه نه بوویگه باریگه
گه لهک تیچ وون هه لاکه تی

نالبه‌ند:

ئهی موسلمان خو هشیار بگه
ئهفه پیسه واره ژوی بار بگه
سه‌فه‌رال به‌رته بخو کار بگه
به‌سه ئەه‌رزقه و خه‌راج و بده‌هه (ب ۱، ل: ۴۰۷)

بازەلی:

ته‌فه‌کر که‌ن مو‌ووک‌خانا
خو دانیت بو و ئه‌یوانا
وه‌کی (کیسه‌رای) و (سه‌لیمانا)
زه‌وال بو هه‌ات وی سه‌عه‌تی
(سه‌لیمان) دویا ما که‌ت بوو
ل شه‌رق و غه‌ریا ده‌ولت بوو
فه‌قییری لی تی ته‌بیعه‌ت بوو
ژ ترسه‌ا وی قیامه‌تی

نالبه‌ند:

نه‌ظه‌ر که‌ن باب و با‌پیرا

مـ لوك و حاكـ م و ميـ را
 هـ مـ يـ رازان بنيـ ت بيـ را
 مـ رن خورتـ هـ چـ هوا شـ يائيـ
 مـ رن خـ ورتـ هـ چـ سـ و لتانـ هـ
 كـ و جـ هـ لادا مـ هـ هـ ميانـ هـ
 مـ هـ بـ هـ سهـ ئـ هـ قـ رح و مانـ هـ
 ل سـ هـ ر قـ يـ پـ يـ ره زمـ ر قـ ايـ (ب ٢، ل : ١٦٩)

بازەلی:

حـ مـ د و ثـ هـ نـ ا ژ بـ و خـ الـ قـ يـ
 تـ هـ و فـ يـ قـ دا عـ بـ د و لـ خـ الـ قـ يـ
 زانـ يـ نـ كـ رـ هـ سـ هـ ر مـ هـ نـ طـ قـ يـ
 بـ هـ حـ سـ يـ دـ يـ كـ هـ ت ژ حـ يـ كـ هـ تـ يـ

نالبەند:

ئـ هـ زـ دـ كـ هـ مـ حـ هـ مـ دا ئـ يـ لاـ هـ يـ
 ئـ هـ و لـ يـ قـ يـ قـ صـ هـ تـ يـ
 و يـ كـ هـ رـ يـ مـ يـ و پـ يـ اـ دـ شـ اـ هـ يـ
 ئـ و خـ و دـ انـ يـ قـ و دـ رـ هـ تـ يـ (ب ٢، ل : ٢٢٣)

بازەلی :

پـ يـ خـ هـ مـ بـ هـ رـ يـ مـ هـ يـ ئـ هـ مـ يـ نـ هـ
 سـ هـ دـ صـ هـ لـ هـ وـ اتـ لـ يـ بـ اـ رـ يـ نـ هـ
 سـ هـ رـ وـ مـ يـ دـ و نـ يـ ا و دـ يـ نـ هـ
 هـ يـ قـ يـ دـ يـ كـ هـ يـ ن شـ هـ فـ اـ عـ هـ تـ يـ
 هـ يـ قـ يـ دـ يـ كـ هـ ل ئـ ا ل صـ هـ حـ ا ب

حهشـرامه گهل وان بـیت ههـقال
ل مه نه گـریت ئاگر و عهـزاب
ئیهـمان ههـبیت خهـاتیمهـتی

نالبهـند:

پاشی ههـدی ههـر صهـلاتا
ههـم صهـلات و طهـهـیاتا
ل سهـرهـسـوئی کـائیناتا
ئهـز ددهـم ههـر طهـور فهـتی
پاشی سهـر ئهـال و ئیهـما
ئهـهـلی ئهـصـحابا تهـماما
پاشی توبهـع و کیهـراما
ئو چـرائیت قهـودرهـتی (ب ۲، ل: ۲۲۳)

بازهـلی:

بهـحسهـی دی کـهـت ژ فهـالی زهـمان
حهـیهـرین کـهـته زانـا و نهـزان
کـهـفتن کـهـته یهـت خهـانهـدان
کـهـس نهـیه قهـاقیرهـی بـهـدهـتی

نالبهـند:

عهـالمیت دهـوری زهـمانی
پهـز بهـهـلاق کـهـر بهـی شهـانی
ههـهـروهـکی یا حهـق نهـزانی
جوهـمه خهـوددهـن راهـهـتی (ب ۲، ل: ۲۲۳)

- ومغهر کرن :

زانا و هوڙانقانى مه مهلا عهبدولخالق بيزهلى ل سالا (١٤٠٢
مشهختى _ ١٩٨٢ زايينى) ب نهگهرا ئيشهكا گران ل دهوكى چووويه
بهردلوقانيا خودى، و ل گوڤستانا كومه لگهها (باگيرا) هاتيه فهشارتن.

پشکا سیی

ههلبهستین بازهلی

دیوان و هه لیهست

ئەف دیوانه:

ئەف دیوانا ھۆزانئانی مە (بازەلی) ژ دەفتەرکەکا بچووک یا قەبارە ۲۴×۱۷ پیکدھیت ، کو نیزیکی ۷۰ رووپەرەن بخو قەدگرت ، چەندین رووپەرین دیتەر ژێ ھندەک گوتارین وی بین روژا ئەیینی نە و ھژمارەکا پارچە شعرین زانا و ناقدارین مۆسلمانان ب زمانێ عەرەبی، دگەل ھۆزانەکا ھۆزانئانی مەزن یی بەھدینان مەلا ئەحمەدی موخلص (نالەند) (۱۸۹۱_۱۹۶۳ز)، ئەف دیوانە دانەیا رەسەنە ئانکۆ ب دەستنقیسیا ھۆزانئانی (مەلا عەبدولخالق / بازلی) یە، بتنی ھۆزانەک ب زمانێ فارسی یە بین دیتەر ھەمی ب زمانێ کوردی ھاتینە قەھاندین ، ھەژی یە بیژین ژ بەر کو ئەف دەفتەرکا دیوانا وی ھندەک لاپەرین وی ژێ دکیمن ، لەوما دوورنابینین بازەلی ھژمارەکا دیتەر ژێ یا شعران ھەبن.

چەوا و کەنگی ئەف دیوانە گەشتیە دەستی مە ؟

ھەر ژ دەستپیکین سالیین دوو ھزاری (۲۰۰۰ دەستپیکا سەدی بیست و ئیکی) دەمی من ھندەک ھۆزانین باپیری خۆ (مەلا یاسین ریکانی ۱۹۳۴_۲۰۰۵) دناق ھندەک پەرتووکیین وی بین ئایینی دا دیتین و ھندەک ژێ ب دەنگی وی ل سەر چەند کاسیتەکان قەگۆھاستینە ل سەر کاغەزی ، ل سالا (۲۰۰۹) ۆھک پەرتوووک مە بناقی (گازیا من) چاپکری، ھەر ل وی دەمی من وەسا

زانووو کو مهلا عهبدوولخالق بيزهلی (ریکانی) ژى هوزان نشيسينه، بهلی هندی من پرسيار دکر هندهك كهسان دگوت راسته هوزان قههاندینه، بهلی ههرا ئامازهددان کو نهماينه، بهلی قى بهرسقى ئهز بى هيشى نهكرم، چونكى يا گرنگ مادهم هوزان قههاندینه، دى ههرا رۆژهك هيت ل دهف كهسهكى هاتبنه پاراستن و پهيداين يان ل سهرا زارى هندهكا مابن بهينه قهگيران، لهوما ئهز ههرا يى رزد بووم كو رۆژهك بهيت و توز ل سهرا بهرههم و بهركارين قى هوزانقانى ژى بهيته داووتان و روناهايا بهلا فكريى بينن، ئهو بوو ل سالا ۲۰۱۳ ئهف ديوانا بالكيش و سپههى ژلايى نهقىي وى هيژا (عهبدوولهليک مهلا نوورى) گههشته دهستى من، كو جهى سؤياسىي يه هاتيه پاراستن و گههاندی يه تاكو ب قى رهنگى بکهفيته بهر دهستى خاندهقنان، ههروهسا سؤياسيا خه محورى يا سهنتهري زاخو بو قهكولينين كوردى _ زانکویا زاخو دکهين كو خو ل قى ديوانى و چهندين ديوانين ديتر كرية خودان و چاپکرين.

کارى مه ل سهرا ديوانى :

ههژى يه بيژين ژبلى قهگههاستنا ههلهبهستين ديوانى ژ دهستنشىسى، ژ بهر كو هندهك ههلهبهست د بى ناقونيشان بوينه، ئانكو شاعرى ناقونيشان بو هه مى ههلهبهستان نهदानابوون، لهورا مه ريزه مالكا دهستپيكي ژ ههلهبهستان ب ناقونيشان دهستنشىشان كرية، دگهل قى چهندي ژى مه وهك فهرههنگوكهك وهك رامن و مهبهستا هندهك پهيشان د پهراويژان دا دياركرينه.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دیوان مقال (عبدالخالق البیزلی الریکانی)

حهمد و ثهنا ژبو خالقی
حهمد و ثهنا ژبو خالقی
تهوفیق^(۱) دا عهبدو لخالقی
زانین کره سهه مه نطقی^(۲)

بهحسی دی کته ژ حیکمهتی

بهحسی دی کته ژ فعلی زه مان
حهیرین کته زانا و نه زان
کهفتن کته ییت خانه دان

کهس نینه قافییری بدهتی

نهم دی پی بیژین به عظه کی^(۳)
ههر جزئه کی مه ووووعه کی^(۴)
ههرچی پی کته لی فههمه کی^(۵)

به لکو پی زانیت نکته کی

نکته ل قسی سهه ری چی یه؟

(۱) تهوفیق : سهه کهفتن.

(۲) مه نطق : لوزیک و تشتی بهرته قل .

(۳) به عظه کی (بعض) : چهنده کی ، هنده کی.

(۴) مه ووووعه کی : بابهته کی.

(۵) فههمه کی : تیگه هشتنه کی.

نینه ئەڤه کێم دینی یه
 قهسووت^(١) کهته نافدلی یه
 رۆنهای شوعلی^(٢) نادەتی
 پیغمبهری مه یی ئه مینه
 صهده لاهوات لی بارینه
 سهروهری دونیا و دینه
 هیچی دی کهین شه فاعه تی
 هیچی دی کهل ئال صهحاب^(٣)
 حهشرا مه کهل وان بیت هه قال
 ل مه نه گریت ئاگرو عه زاب
 ئیهان هه بیت خاتیمه تی^(٤)

^(١) قهسووه (قسوة) : دلرهقی .

^(٢) شوعلی (الشعلة) : گۆری و تیرۆژکا ئاگری ، تیرۆژکین رۆناهیی .

^(٣) ئال صهحاب : بنه مالا پیغمبهری (سلاقین خودی لی بن)، و هه قالین (صهحابین) وی (رازیبوونا خودی لی بن).

^(٤) ئەڤ هوزانه هاتیه به لافکرن : هیرش کهمال ریکانی، زانا و هوزانغان بازلی دئیکه م قه کۆلین و

به لافکرن ١٥ ، کۆڤارا نیژمن ، ژماره (١) ، شوباتا ٢٠١٤ ، ل ٢٤_٢٥ .

فے مبحث وقوعنا فے الظروف الحالی

کهفتنا مه دناڤ کاودان و سهروبهري نوکه دا

مه نه که وري وهختی نهه بووم
لهوما که و مهه جور هه جیر^(۱)
سوکی مه نه توش تهک نهه بوو
لهوما نهش اری و موستهش یر
پیره بابی مه مرو
ئی تییم و مسکین فه قیر
دمر ته حه یور^(۲) که هفتنه
قهید و سه جوونان نهه سیر
بابی مه شه رح هدیسن
گو تنی ت نهه ائی دلا
بو نه مان حور مهت و عی برهت
که هفتنه که وورا حه فی ر^(۳)
که قمه که وور و که لی تهنگا^(۴)
موبته لی بی شه رم ل نگا
نهه لی قانا وونا فرهنگا

(۱) مهه جور (المه جور) و هه جیر : هیلایی (نهو تشتی هاتیه هیلان و بهردان) ، مشه ختیبوی.

(۲) تهه یور : شه پرزه.

(۳) حه فی ر (حزیر) : جهی کولایی و کوور .

(۴) ل نگا : ل نک ، ل دهف ، ل جهم ، ل بال .

رینگا مه سهده شیر و تیر
 رینگا مه شوک و سترینه
 قهلبی مه پرداغ و خوینه
 مهرکه هزی حووزن⁽¹⁾ گرینه
 دونیا بو کۆچک و طه نیر
 دونیا به حرا کهرب و خوینا
 نالیئت زه رب و برینا
 چه ند ههوار کر کهس نه ئینا
 بو مه مه زگین و به شیر
 مزگین سهده ئاهه کرین
 طالع مه حه رب و زه ربین
 نک نه صیب نه هاته به رحین
 بو مه ئیخسیر و فه قیر
 بووم فه قیر ناهه ج اهیلا دا
 طالع مه ل چاکی لادا
 کهس نه پرسه قهت ل زادا
 مه وه کر بوون سهده نه فهیر
 مه وه کر بوون سهده ههواره
 عهیش و حال بو ژه ره مهاره
 کهس نه پرسه ل حال و چاره
 ئاهه چوونه ره بیهی قهدهیر
 خالق بی مه یلی حیاه

⁽¹⁾ حووزن (حزن) : خهم .

مه نه مه مان رێك و ده لیا ه

زور درێ ژ بوو قهال و قیا ه

(1) كه فه تینه روژا عه سی ر

چه هندی زه مانن مه سه حكر

گه وتنان فای ده نه ده دا

سهل قه ههرا ئه مه حه لاندین

(2) سه وتینه نه ارێ زه فی ر

ظا لسا زولم چه ول ك ر

فه قیرا مه یل و تیکه ل ك ر

له ول سه ر خو تو و زو گر کر

ئا گرێ ك وچك و طه نه نیر

ئا گرێ ظولم بو جه نه مه

چه ونه تی دا جو ما ه هه رده م

له ول تی دا بو ونه نه عده م (3)

زه نگه ین و ش یخ و فه قی ر

دی چه بی یزیت نه فه قیرێ شیخی پیر

دائیمه ن ئالو زی سه ر بوو هه ر فکر کر کوور و دویر

مه صاله حه ت بو ونه عیتاب (4) و

(5) روژ بو نه ما موسته میر

(1) روژا عه سیر : روژا گران و ب زه حمه ت و ته نگا ف ، ئیک ژ نا قی ت روژا قیا مه تی یه .

(2) زه فی ر (زفیر) : بی نه له کی شان .

(3) نه عده م : نه بوون و ژ نا قچون ، ژ ده ستدان .

(4) عیتاب : گله و گا زنده .

(5) موسته میر (مستمر) : به رده وام .

(بازەلی) تۆبەس پی پیژە قال و قیل
وَأَقْتَصِرْ عَمَّا تَقُولُ تُبَّ إِلَى الْمَوْلَى الْجَلِيلِ
(تمت بحر الراء من نشيدة فقير البازلي).

مباحت مروة أهل الزمان

موروت و نه نصاب راقه بوون
ئه هلی صه لاجی^(۱) به رزه بوون
عالم هه موو سه ر کور بوون
لهوما مه زن بوونه هه می
لهوما مه زن بوونه که لهک
پر کهفت و دوریا فه که لهک
تیک زقرین چهرخ و فه لهک
تیک له مان دهر باز نه بی
مانه له دور ئاقی هه می
تیک له وان دهر باز نه بی
ئه فه حهیرینه هه ر زینه ده بی
کهفتنه به حری قی غه می
کهفتنه صه حرا تینه ته تی
کیه بونه ئه هلی غیره تی
روژ روژ کهتن قی زیلا ته تی^(۲)
ژههرا کهتی قی مه طعه می^(۳)
مه طعه می هه می مه سووم^(۱) کرین

(۱) صه لاجی : چاکی.

(۲) زیلا ته تی : شه رمزاری و شکهستن.

(۳) مه طعه می : خارن.

ییت مسته حق مه حررووم^(۲) کرین

ئه هلی عه قیل مه جنوون کرین

لهو سه رنه کهت ئیک قی ده می

ع اقل که تن به حر و قورا

ه نندی دی باین نیکته دورا

نابینن ئه و چوو ئامرا

نه به رزه بوی قی طه مه می

هه واء و طه مع بوونه شریک

ئهمان بو سه پراد و صه فیک

ئه هلی عه قیل بوونه چوریک^(۳)

نه شین بی چین ئیک دوو جی

پی وان ل بن شکه ست خالی

چاکی ئه بهد ناهیت مای

عالم لهوا تیک زینزیالی

ناخوت برین قی مه ره می

برین چی یه فتنه فه ساد؟

مه ره مه چی یه وه عه ظ ره شاد؟

غالب^(۴) بوونه ئه هلی هه ساد

لهوما که تن قی ئه له می

(۱) مه سمووم : ژه هرکری.

(۲) مه حررووم : بی به هرکرین.

(۳) چوریک : قه لاس ، ده ستگری ، قورنیسک.

(۴) غالب : پتری ، بههرا پتر ، زوربهیا وان.

ئەلەم بۆ دەردى بىلى عىلاج

ھەرۋەكى طارىيا بىلى سىراج^(۱)

ھەر زىدەبوو تۆزۈ عەجاج^(۲)

فەقىر چو دەردى بىلى جەھنەمى^(۳)

(تمت بحر الباء من نشيدة الريكانى).

^(۱) سىراج (سراج) : چرا.

^(۲) عەجاج : دويكىل (بەلاقبوونا دويكىلى).

^(۳) ئەف ھۆزانە ھاتىيە بەلاقىرن : ھىرش كەمال رىكانى، ھۆزانخانەكى دى ژ كلاسىكىيا كوردى

(بازلى ۱۹۰۲_۱۹۸۲ز)، كۇقارا دىرۆك، ھژمار (۴)، بەھار ۲۰۱۴، ل ۱۵۱.

مبحث (کاربدهستین وهختی)

هەر کەسەکی کار گەهش تە دەست
گەریا شەتەتی مەیحوووری مەست
بیرائەتی ژ دەست تا قەرەست^(۱)
بـۆ دژمـنی قـەومـی خـۆیـە
پـرسـیاری لـیکـە نـە جـەواب
رەنگی وی لیتت باریت عەزاب
نیک وی مرۆف چەندی خەراب
بـبابـی وی کـۆشتـیی مەـیـە
مەگوت ئەقە حزیبیەتە
هەر حەزبەکی قەومییەتە
پاش بۆبەیان شەخصییەتە
بـاوەر نە کـر مە ئەقەبە
فکر مە کەرنەهاتە پیش
مە زۆر کەرین دەور و تەفتیش
قی نقتی زۆر چەیبوو دل ئیش
و هی لال ییتت بیچارە
ئەم هەر گەرین چەندی مەرحەلا
نیک سەرۆکیت قان کۆمەلا
مە قەت نەدیت رۆژ مە هەلا

^(۱) قەرەست : کەفت.

هــــندي نـيـظــــام نــــه فــــشــــكــــلــــه
 چــــه نــــدي گــــوھــــيــــزــــين نــــه هــــج و نــــيــــظــــام
 تــــيــــدا نــــه بــــيــــت شــــه رــــعــــى ســــه لــــام
 تــــه كــــبــــير نــــه نــــا فــــئــــه لــــى كــــيرام ^(۱)
 نــــابــــن مــــه قــــه طــــا ســــه و دــــه يــــه
 نــــه فــــشــــو لــــه زۆر نــــيــــتــــيــــكــــه بــــو و
 پــــو شــــتا كــــه رــــى يــــا كــــو لــــ بــــو و
 دــــمــــر مــــان لــــ كــــو رــــتــــانــــى هــــبــــو و
 دــــو كــــتــــو رــــ چــــو و لــــه نــــه بــــه يــــتــــه شــــه يــــه
 بــــه يــــتــــه شــــه كــــى بــــى ســــه رــــو بــــه ر
 نــــيــــنــــه نــــه فــــئــــه نــــه نــــيــــلا قــــه دــــمــــر
 كــــه هــــفــــتــــنــــه نــــه حــــســــا مــــو ســــتــــه مــــر
 يــــا رــــه بــــ عــــيــــلا ج كــــار يــــ تــــه يــــه
 تــــه گــــو ت مــــه لــــا نــــه فــــمــــا دــــدــــه يــــه
 بــــو عــــاقــــلــــان رــــا مــــه شــــرــــه بــــه ^(۲)
 بــــو فــــا ســــقــــان رــــا مــــه رــــه بــــه ^(۳)
 شــــو و لــــا كــــرى كــــا دــــو چــــى يــــه ^(۴)

(تمت بحر الهاء من أنشمه بيزلى).

^(۱) كيرام : مهرد.

^(۲) مه شره به : فه خارن.

^(۳) مه هرب : رهفين ، جهى مرؤف پيشه برهقيت.

^(۴) نهف هوزانه هاتيه به لافكرن : هيرش كه مال ريكانى، هوزانخانه كى دى ژ كلاسسيكيا كوردى

(بازلى ۱۹۰۲_۱۹۸۲ز) ، كۇقارا دىرؤك ، هژمار (۴) ، بهارا ۲۰۱۴ ، ل ۱۵۲.

في استفتاء رئيس العام و عدم العدالة

ل راپرسينا (كشتيرسى) سهروكى كشتى و نهبوونا دادپهرومريئ

بوچى هه موچكان نهستاندى جام ؟⁽¹⁾

مه هه ندهكان بوچى حه رام ؟

پرسين ل جام گه رى كه رام

مه كه ل چوو كر شو لا غه رام

چنكو مه دهف خوش نينه

لهوم ل وى دوور كه هفتينه

پرسين و سوزييت رابينه

مايينه بى بابيت يه تام⁽²⁾

دنيا هه موو سه رپى سه ره

كهت دهستى خويستى قه شه ره

وهي لال يييت قه له ندمه⁽³⁾

كه هنگى دى چييت نهف نيظ ام ؟

نه هه گه وتنه زيده كارينه

نه هه ما نه هه فه مه جهورينه⁽¹⁾

⁽¹⁾ هه موچكان : هه مى ، هه موو .

جام : په ند و سه رپورژى و مرگرتن .

⁽²⁾ يه تام : ئييتيم .

⁽³⁾ قه له ندمه : بى لاواز و بيچاره .

بۆمە كەسكىت چ ب دەستىنە

لەوما مە درىڭك كەلام (۲)

(تمت بحر الميم من مقال البازلى).

(۱) مەجبۇرىيە : نەچارىنە.

(۲) ئەف ھۆزانە ھاتىيە بەلاقىرن : ھىرش كەمال رىكانى، ھۆزانىئانە كى دى ژ كلاسسىكىا كوردى

(بازلى ۱۹۰۲_۱۹۸۲ز)، كۇقارا دىرۇك، ھىزمار (۴)، بەھار ۲۰۱۴، ل ۱۵۰.

فے موضوع العبر والحلم

بابهتی پهنه و نهرم و حهلمی

گهلی خه لکی عهق لداره

نه گهر هوون کهن مه پرسیاره

حهلمی طهبعی سهرداره

ل دونیای و ئاخرهتی

ههچی کهسی طهبع ههشکه

شته^(۱) موار و دوپیشه

ل نفاق عالهم نینه پشه

ژئ هه نصاب و مروهتی

ل حه دیسا مون هوهره

دی بی ژیتن پیغه مبهره

حهلمی طهبعی سهروه

ک و دور نینه ل نبوهتی

ههچی کهسی عهق لداره

صهبر لی بوویه ستهاره

کهسی نهبیر بی وی چاره

ک و پی خیته رهزالهتی

صهبرداری کهسی ل بهرکر

وی زی ری دا و دی ل سهرکر

(۱) شتی : وهکی.

وی مهنا شیر و خه نه جهر کر

هدهد راکر ژئی حه لامه تی

ئه هلی حله ی خه بهر ژوورن

حه دهیس و ئایهت دهس تورین

سه نه دیت وان هه می یه مورین

ک و دیوار ی رصا حه تی

چی ئه ردی وان ئه ساس دانا

ب حه دهیس و قور ئاننا

دی بیته مه رک هزی زانا

وه کی لوکسی ل جه ما عه تی

شه تی^(۱) لوکسی دی رهونه ق^(۲) بیت

هه می ده عوا دی یی حه ق بیت

لغا قا هه رک هسی ره ق بیت

ل دهس تی وی نه دهر ک ه تی

خه بهر داری خه بهر شیرین

دی ناجح بیت ل دونیا و دین

عه زیزی عالما ته مه کین

هه می وه خت ان ل نه صره تی^(۳)

(تمت مقال البازلی الریکانی)

(۱) شه تی : وه کی.

(۲) رهونه ق : شهوق و رونا هی.

(۳) ئه ق هوزانه هاتیه به لاقرن : هیرش که مال ریکانی، هوزانه کا نه به لاقریا مه لا عه بدولخالقی

ریکانی (بازلی) (۱۹۰۲_۱۹۸۲)، گو قارا خازر، ژماره (۹۶)، ئابا ۲۰۱۵، ل ۴۵_۴۷.

نه صره تی : سه رک هفتنی.

في مبحث عدم فائدة الوعظ

بدون حکم و ترهیب

گۆتنيّت حه کيم و حیکه هتا
گهل چه ندى حه ديث ئايه تا
ناهيته بهر چه وو قيمه تا
تويژ نه گهر ناقدان هتئ
چه ندى واعزيّت قى عالمئ
پيکشه بوخون ئيک ده مئ
تويژ نه گهل وئ مه حکمه مئ
قيمهت دوو فاسس پيسه هتئ
هه ر واعزئ⁽¹⁾ تويژه به بيت
گۆتا وئ چه ندى غه لت به بيت
ئه ييدل سه ر دئ هه اقه بيت
شبهى بهرى ئئ که هئ حرقه هتئ
نينه ئه فه دين سستئ يه
ئه فکار هه مئ خه لهت بييه
تسه ئسير نه ما بو وهعزييه⁽²⁾
نصحه تئ ناصح زيده تئ

(1) واعزئ : شيره تگهر.

(2) وهعزييه : شيره ت.

بـؤ نـصـحـهـتـى تـهـئـسـير نـهـما
حـورمـهـت نـهـما ژ بـؤ عـولـهـما
كـهـفـتـن ل بـن هـيـز و دـو غـمـا

رؤژا ئهوان كهت زولمهتهتى

رؤژا ئهوان كهت تيارى
بـؤ زـلـزـلا دـو و مـا هـيـى
و هـيـلا لـه قـى كـو فـرى

دل كهفته چهرخا قهسهوتهتى

قـهـسـو هـت چـى يـه دـل رـه قـى يـه
تـهـئـسـير ل بـؤ و هـعـظـى نـيـيـه
دـهـر مـان ل نـك حـهـد دـادى يـه

پاقيته كوو حدهتهتى⁽¹⁾

دـانـن ل سـهـر صـنـدـان دـولى
چـه كـۆچ هـه بـيـت ل سـهـر مـالى
صـنـدـان ل بـن قـه زـنـزـيلى

بهلكو نهمارهتهك بهتهتى

(تمت مقال فقيرالبازلي)

⁽¹⁾ كوورا حدهتهتى : كوورها ئاسنگهريى.

مبحث الفقير وعدم اعتباره عند الأمراء

فـهـقـير بـوونـه نـهـهـلـى دـهـرا
سـمـعـهـت بـو گـوتـنا قـهـشـمـهـرا
نـيـك سـهـرؤكـهـت مـوتـهـمـهـرا
وـهـي لـال قـى مـوصـيـهـتى
فـهـقـير بـوونـه خـائـن وـهـطـهـن
قـهـشـمـهـر بـوونـه نـهـهـلـى فـهـطـهـن⁽¹⁾
نـادـه سـكـهـفـن چـؤـل و بـهـطـهـن
نـاهـ و فـيـغـان⁽²⁾ زؤرؤى قـهـتى
بـؤ و بـهـيـان فـهـقـير كـيـنـهـ؟
رـاسـتـيـكـهـر يـت سـهـر دـيـنـيـنـه
قـهـشـمـهـر نـهـهـو يـت دـور و هـيـنـه⁽³⁾
گـؤـتـا نـهـوان كـهـت قـيـمـهـتى
(تمت مقال البازلى).

⁽¹⁾ فهطهن (فطن) : ژيرى و عهقلدارى ، تيگههشتن.

⁽²⁾ ناه و فيغان : نالين و قيبرى و ههوار.

⁽³⁾ دوروهينه : درمويه ، نهراستگويه.

مبحث وصول الدنيا الى مرحلة النهائي

گهشتنا دونيايى تا قوناغا دووماهيى

پى زانن ئاخىرى ئاخىره
حەريرو ئەلبىسەت^(١) فاخره
خەزىن مەعدەنىت داخره
پەيدابوون نيزىك ساعەتى
پىغەمبەرى وى گوتىه
نك ئاخىرى زەمانى يە
دى دەرگە قن ل ئەردى يە
خەزائىنىت فاخرەتى
پى زانن حەق دووماهيكە
كو ئەق دونيا چنە سىكە
بووكەس نەبوويە بارىكە
گەلەك تىچوون ەلاكەتى
تەفەكر كەن مولوكخانا
خودانىت بوج و ئەيوانا
وەكى (كىسراى) و (سلىمانا)
زموال بوو ەسات وى ساعەتى
(سلىمان)^(٢) دونيا ملكەت بوو

(١) ئەلبىسەت : جلك.

(٢) سلىمان : سلىمان پىغەمبەر كورى داوود پىغەمبەر (سلاق لى بن).

ل شـهـرق و غـهـربا دهـولـهـت بـوـو
 فهـقـیـری لـی تـهـبـیـعـهـت بـوـو
 ژ تـر سـا و ی قـیـام هـتـی
 فـیـراشـا ^(۱) و ی وهـسا پـان بـوـو
 جـهـی تـیـنـسـان و جـنـان بـوـو
 حـکـم سـهـر طـهـیـر و وهـحـشـان بـوـو
 بـهـریـخـو بـدـهـنـه حـیـکـه هـتـی
 هـهـبـوـو وهـزـیـر هـکـی تـهـکـر هـم
 تـهـوی دـزانی تـسـمـی تـهـعـظـهـم
 تـهـخـتی (بـهـلـقیـس) ^(۲) تـیـنـال یـهـمـهـن
 (طـرـفـة العـین) سـاعـهـتـی
 و (کـیـسـرا) ^(۳) حـاکـمـهـک بـوـو
 عـهـر ب و فـور سـا سـو لـطـه بـوـو
 و تـهـیـوان هـم نـمـوونـه بـوـو
 یـی مـهـش هـور بـو ب عـهـد الـهـتـی
 فـکـر کـهـن پـیـگـرین عـیـبـر هـتا
 تـهـقـان عـهـجـیـه حـیـکـه هـتا
 قـان مـهـلـیک و قـان سـهـلـطـهـنـهـتا
 نـهـمـال سـهـر دهـوام هـتـی

^(۱) فیراش : جهی نشستنی (نشینک).

^(۲) بهلقیس : شاها سهبهئی (سبأ) ل یههمنی.

^(۳) کیسرا : ناسناقی شاهین ئیمپراتوریهتا ساسانی ل وهلاتی فارس ، کیسراییی ئیکئی ناقی وی

(ئه‌نوشیروان ۵۰۱_۵۷۹ز) بوو، دناقبه‌را سالیین (۵۳۱_۵۷۹ز) حوکمداریا ئیمپراتوریا ساسانی

کریوو .

سـوئالی پیکـهن ل وان راسـتین
 هـه چی شـوولا نـه زانین تـی
 حـه دیـت و ئایـهت هاتینـه
 هندیـکه ئهـهلی عاـمینه
 خـودی مـه دحیت وان کرینـه
 گـۆت ئهـه و ئهـهلی خهـشیه تی⁽¹⁾
 و هـه م ئهـه و ئهـهلی تهـو حیدئ
 خـودا نـه سـین ب تهـه جـمیدئ
 ل گـه ل شهـه د و تهـه فریدئ
 هـه روهـک نـه ص هـه ات ب ئایـه تی
 مرؤفـقی وهـختی موعهـطه ل بوو
 ل ناـفـقی ئهـهلی دل کـۆل بوو
 نـه بیژیت چـاکـی غاـفل بوو
 کهـفته بهـهرا ضـه لالهـتی
 کهـسی چـاکـی پـی بیژیتن
 وهـک و پـهز گـورگی درهـقییتن
 کهـسهـک دوریـت وی ناچـیتن
 هـه وار بـۆ قـی موصـیبه تی
 خـودی و پیغهـه بهـه ریت بیژین
 نـه صیحهـتا پیکـهن و بیژین
 ئهـه لـی وهـختی زۆر گـیژین
 نـه اهـینه سـه رهـه دایه تی

(1) خهشیه تی : ترسی.

هیدا یهت زؤرا بـؤ سـهـخته
کهسهی نه عههد و نه بهخته
مرؤقهک نه نائیه رهخته

دی پرسیت ل دیا نهتی

ئهگهر بهیهن بوی تههرزی⁽¹⁾
بؤ کهی بهحساگا و پهزی
یی دی چا و ئاقا تهزی

خوش خوش ل دوراتهقیتهتی

ئهگهر سهماو مرته نه بییت
مه حفووری نه هلیک سهر نه بییت
مالا ته دی یا بهرزه بییت

چوو شوولا توبکهی نهتی

ل قی وهختی ته حهییور هات
رپکا چاکئی کهسهی نه هات
مرؤقه نه دی بکهت خهبات

ل وه عظمی و ههم نه صیحهتی

دی خار بیتن مرؤقه وه بکهت
دهری وه عظمی ل ری رمدکهت
ل مالا خودا توقت کهت

خودانته زانیته حهقیقهتی

چو کو خه لکی قی وهختینه
ههموو غالب فه سادچینه

⁽¹⁾ تههرزی : رهنگی ، شیوهی.

مـرؤقیت چاکیی کـیـم بـیـنـه

نـهـصـیـحـهـت فـایـده نـاـدـهـتی

طـهـمـهـع حـرـصـا سـهـر ئی سـتـانـدی

دئی وان سـهـر دین هـاـقـاـنـدی

لـهـعـیـنی طـوـقـی خـو ئی چـانـدی

بـۆ مـلـکـی وی بـتـهـمـامـهـتی

فِي مَبْحَثِ اخْتِلَافِ النَّاسِ عَلَى الدُّنْيَا الدُّنْيَا

زَيْكُجُو دَاهِي يَا خَه لَكِي ل سَهَر دُونِيَا بُوِيچ و بِيَس و بِيَخِير

نَهْفُ عَالَمَه تِيك شَهوشِي
فِيكِرَا هَه مَوو لِيك هَه رَشِي
كَه س بَهَر كَه سِي نَادَانِي شِي ⁽¹⁾

بَهَر كِي بَر و تَه مَه عَا غَالِي هَه

هَه ر دَه مَه كِي غَالِب تِيك هَه
هَه ر سَه رَه كِي بُو رَه تِي هَه كَه
لَه مَوَا ل دَو تِي ت ⁽²⁾ مَه هَلَه كَه

هَه ر كَه س ل يَا خُو طَالِب هَه

طَالِب ل شَه رَق و مَه غَرِبَا
سَه ر قِي كَه لَه خِي بُوون جَه مَا ⁽³⁾
نَا خَرَه ت ل بِي رَا كَه سِي نَه مَا

لَه مَوَا هَه مَوو بُوون جَالِب هَه

نَهْفُ كَه لَه خَه كَر ت هَه ر تِي كِي
حَه هَو لِي دَدَه ت بُو جَه هَه كِي
هَه ر چِي ل قُو و تِي زِي دَه كَر

بُو قِي كَه لَه خِي سَالِب هَه

⁽¹⁾ نَادَانِي شِي : ل بَهَر نَادَانِي ت ، بُو نَاهِي لِي ت .

⁽²⁾ جَه مَا : كَو مَبُوون ، ل سَهَر خَرَفَه بُوون .

⁽³⁾ نَادَانِي شِي : ل بَهَر نَادَانِي ت ، بُو نَاهِي لِي ت .

هندی ئه ساس ه و رابیریت
 عالم چ جانا ناده بریت
 هه ر ئیک ب قه هرا دمریت
 نساخوت شه رابا عازیه
 ئیسلام هه موو ئیک ملله ته
 نه ج نه بیا ک ر صنع ه ته
 ئیخسته نه نسا ف ته ف ر یقه ته
 له و مال سه ر ب وون غالبه
 له و ک ه فتنه ف ان مه ه له کا
 قودسا شه ر یف ده ستین جو له کا⁽¹⁾
 خودی خه راب ک هت ئه مریکا
 بیته نام⁽²⁾ ل سه ر بیت غالبه

⁽¹⁾ جو له کا : جووهیان.

⁽²⁾ بیته نام : وه لاتی فیتنام.

في أهل العلم ووقوعهم في الخير

ل خه لکی زانینی و کهفتنا وان دناڤ خیری دا

حه مدال بو ره ببی له تیف
ده ستووره مه قورئانا شه ریف
مه نه عی ئه خلاقیت حه نیف

ئه صالی فروعیات حیکه هتی

حه مدن ل بو ره ببی جه بار
قورئان بو مه ده ستوور ه نار^(۱)
(رغمأ علی أنف الغدار)

ئه صالی رموزیت قودره تی

ئه صالی رموزیت ئه نبیا
موعته مه دا چه ند ئه ولیا
سه رقی خه تی دی کهین بهیان

حالی کوئهم ئه قرو که تی

ثم الصاوة بو مسته فا
(وآله أهل الوفاء)
زور که هفتنه جه و جه فا

ناڤ ده ستی ئه هلی ظوا هتی

حه ق و حه ق ییت بهرزه بوون

(۱) ه نار : ه نارتن ، فیرکن.

ئەهلئى علم يئىت طەرحە بوون

بئى قەدرەم بئى رتبه بوون

دائىم ل کونجا عزلهتى^(۱)

دائىم وه بوننه موبتتهلا

ديت قهطعه بوون بانگ و صهلا

پرسين نهما نفاق کومهلا

بوزهلان ديانتهتى

ئەقزلەزەله هەر زینده بوون

حالی مهلا پرسيار نه بوون

مهسجد^(۲) هه مو تیک خربه بوون

چ ئه ميرهك بهر نادهتى

مه بجهت كهته سهر مه كتبهبا

قته بهر ل مزگهفتا نهما

دينئى سه لام عيبرهت نهما

نيك ئه ميريت ههر حكهتهتى

ههر حوكمهتا سهر حوكمييه

چ عهرد بوز چيكره ييه

قى مشكيلي بهر ل نييه

چاقى صه لاهى نادهتى

بانگى كهين ل بهركى قى ههوار

نينه ل مه يدانى ديار

(۱) عزلهتى (عزلة) : خو قهدهمكرن ، خو دوور ئيخستن ، قهدهمى .

(۲) مهسجد : مزگهفت .

غههیری مهه لایئ شهه سووار
 قئئ موشکیلی بهر لی دهتی
 فهه راش ، کهه ناس ، نهه زان
 بوون قاروونیت نهه هلی زهه مان
 نهه عاموم بوونه خیهه زان
 کارهک ب دهستی نهه کهه تی
 ههه چئ ژوان کهه دهستی دا
 رتهه ل بهن کهه ناسی دا
 نهه فهه تهه حقیره بوهه علمهی دا
 لههوما نهه فهه کهه ب سهه مهه تی
 نهه هی ههه شانهی بهه پهزی
 بهه وچی ل دونیهی ب لهه زی؟
 بهه وشکیلا دینه طهه زی
 نهه ترسی ل قیامهه تی
 مهه تهه ل مهه لانهه گوهلی بییه؟
 پهه نهه مهه بهه ری چهه ووه گوتیه؟
 ههه شانهه کهه مهه سهه ئول بییه
 چهه ق و چهه اب زورهه سهه رهه تی
 بیان نینهه وه نهه فهه ب اوهره
 ب کهه وئنهه پهه مهه بهه ره
 قیامهه تهه رهه کهه افهه ره
 شهه کهه و خیهه لاف قهه هه نهه تی
 قانوهه نهه کهه امی سهه مهه ات

عالم ل پی جاہل قہ ہات
قاف قافل وا کہت خہ فہقات

ئاگرئ فہ سادی زیئدہتی

ئاگرئ فہ سادی زیئدہ ہات
قانون ہہرو شکلہت ہہلات
لہوما کہسی ل مہ بیر نہہات

طاریاتی قہط سہر نہادہتی

عزلہت کہتہ دینئ سہلام
حرمہت نہما ئہہلی کرام
لہو بہر ل مہ کہتہبا دہوام

قانون کہتہ سہر سونہتی

سونہت ل بن قانون قہ بوون
ئہہلی خرابیئ زیئدہبوون
ئہہلی صہلاحئ بہرزہبوون

رؤژا ئہوان کہت ظوئہتی

رؤژا مہ کہتہ طاریئ
بوزلزلہ دوومہاہیئ
وہلال مہ قئ کوفریئ

باوہر کہتہ عاریہتی

ئہی ئہمیریئ ہوون کارب دہست
باوہر نہ کرگوتا مہ ہہست
دین کہتہ دہستی وہ فرسہت

ہشیار بہن قئ غضلہتی

فێجا گوهـ دارى نهـ بێتن

حهـقى وهـ ل سهـر مهـ رابهـ بێتن

قیامهـتى عـنـدر چـیـتن

بهـ ئهـهـلى قـى جهـمـاعهـتى

(تمت مقال فقیر البازلى الریکانى)

مبحث وقوع العراق في الفتنة

كهفتنا عيراقى دناڤ فتهى دا

عيراق فهساد چوو بهر بهره
كار كهفته دهست ييت نه فهره
موجب گـؤتنا بيغه مبهره

عيا لاج ته دبيري نه تى

ته دبیر نه ما دهست عا قلا
سل كهفته ناڤ صاحب دلا
فتن فه سادا كاماله

به حس خه بهر قهت زى نه تى

مظاهره وقه تل وشيقاق
هه ردهم ل ناڤ شه عبا عيراق
ياره ب چهوا چيبيت تفاق

پشيتى ئه هقى فه ساد تى

زور بوون ل ناڤ حزب وشعوب
فاشل بوول شه رق تا غروب
تيكچووون ل وي قه لب و قابوب

ئالوزى لهو سهه نه ناده تى

فتن فه ساد هه ر بوو گه لهك
تى مه حوه بون چه ند چاڤ به لهك

ئاھ و فیغان ییت چوون فەلەك
 خودی پی کەت صەلاحتی
 چوونکی ل قی (شەورا) ⁽¹⁾ گران
 عیراق ھەموو بو دەرەخان
 ئاھ و فیغان چوون ئاسمان
 کار گەشتە سەر نیھایتی
 شەعبا عیراق تفاق نەبیت
 پیکشە ھەموو دی مەحوە بییت
 سەر کۆرە و ری بەرزەبیت
 عالەم دی کەت پی سەجەتی
 مسەخەر و کەیفە عەجەب
 دی کەفتە ناک تەرك عەجەم
 شەر دی کەفیت کورد و عەرەب
 عیراق کەفیت زەل زەلەتی
 زەل زەلە بوو ژۆژا مەزن
 عیراق ھەموو لیک بوو دژمن
 تەفریقە بوون لیک میروژن
 کەس بەر ل مەندالانەتی
 کەس بەر ل مەندالانەما
 سەد حەیفە مەندالیت ساقا
 دی کەفەنە بون دەرد و غەما
 کەس نینە پەرسایری بەدەتی

⁽¹⁾ شەورا : شوووش .

هههر كههس دى بىـژيتن ئههزم
رههـبهرو وشقـانى پـههزم
بو مهـصـلهـحا عام دى بههزم

ناكهـم بوى قهـنـاعهـتى

صـورهـت بـظاـهـرى وهـيه
ئهـمما نـاقـا غـايهـت هـيه
هههر كهسهكى دههـوا خوـيه

لهوما نهـجـاحهـت نـاكهـتى

نابـيـم هـهـموو ئهـقـشـكـاـهـنه
چـاك و تهـمـيز نـاقـدا هـهـنه
ئهـمما ل نـاقـدا بهـرزهـنه

حكهـم چوو ئهـكهـسهـريهـتى⁽¹⁾

بو ئهـكهـسهـرى حكهـمى كهـلهـك
ئهـقـقهـوميا ئهـساس بهـلهـك
سهـر خهـتهـكى نـابـن خهـلهـك

روژا ئهـهـود كـهـشهـنهـتى⁽²⁾

(1) ئهـكهـسهـريهـتى : پترى ، بههرا پتر.

(2) ئهـقـهـهـوزانه هاتيه بهـلاـفكرن : هيرش كهـمال ريكانى ، مهـلا عهـبدوـلـخالق ريكانى و هـوزانهـكا

نهـبهـلاـفكرى ، روژناما وار ، ژماره (1118) ، چارشهمب : 18 ، 6 ، 2014 .

فې مبحث إستقامة الصلح بين الكرد والعرب

راستهري يا چاكسازي و ئاشبوونهفهيا دناقهرا كورد و عهرمبان دا

بيژين ل بو شه عبا عيراق

كورد و عه ره ببنه تفاق

رابييت ل نفاق فتن و شيقاق

پي چين ل سه ره صه لاهه تي

پي چين ل سه ره خه تا دروست

دانن ئه ساسي باش دروست

پاشقه نه چين هم سست و پست

راكه ين عه له مي ره حمه تي

راكه ن عه له مي حه قيي

دانن هه م وو ته ماعيي

مه شين ل سه ري هك طائي

داببنه ئه ه لى را حه تي

را حه ت ل ته رك ا طه م عي

بترسن ل ئاگ رى دوژه ئي

پي كشه هه رين يه ك جاده ئي

جوه دا خو دا يي ره حمه تي

ئه ف جوه ده يا خاص و عه وام

قى صولحي پيگ رين ئيسه تيقام

پێگرین هه‌موو پێکشه ته‌مام

نه‌گرین خه‌تا ته‌فریقه‌تی

ته‌فریقه‌ دی‌ كه‌ت سست و پست

ئه‌ساس دی‌ بی‌یتن نه‌دروست

عی‌راق له‌وا روژ روژ گوه‌یست

ئه‌لۆزی قه‌ت سه‌ر نه‌اده‌تی

یا ئه‌حمه‌د یا مه‌سته‌فا

عه‌هدا خو پێکشه‌ كه‌ن وه‌فا

راكه‌ن له‌ نا‌ف‌غه‌در و جه‌فا

دانن ئه‌ساسی حه‌مه‌تی

دانن ئه‌ساسی مه‌سته‌قیم

راكه‌ن له‌ نا‌ف‌زول‌ا قه‌دیم

كه‌ل مه‌له‌تی بی‌نه‌ حه‌لیم

راكه‌ن له‌ نا‌ف‌فرقه‌تی

نه‌بی‌ن قه‌ كه‌ورده‌ قه‌ عه‌ره‌ب

راكه‌ن له‌ نا‌ف‌كه‌ره‌ب و غه‌زه‌ب

شه‌خصیه‌تا راكه‌ن بی‌ جه‌ب

كه‌ه‌ری‌ هیلاكه‌ عامه‌تی

ئه‌فه‌ته‌ قه‌دی‌ره‌ هه‌بوو ژئه‌زه‌ل

دابینه‌ كوشتن چه‌ندی به‌طه‌ل

طه‌مه‌ع بو‌ئه‌سه‌بابی خه‌له‌ل

موجب حه‌دی‌ث و ئایه‌تی

(نرجو من الباری علم)

راکەت ل ناڤا مە یا خە لەل

قی مشکیلی کەت مز مە حەل

ئاخ کەت دلی قی جمعه تی

ئەف غشا کە فته دلی یە

شویشن ب ئاڤا دینی یە

دا دەر کە فین بی شە خە یە

کار گە هشتە سەر نیهایە تی

رە جا دی کە هین ئە هلی کە رام

پیلن هە می لی ک ئینتیقام ^(۱)

رابییت ل ناڤا ک و فر ظە لام ^(۲)

دا تیکنە دەن وە ظە عیە تی

ئەف وە ظە زۆر یا نازیکە

شە هیتان ل بو فتنی چیکە

نە بین ل گەل ئیک دویری کە

دی کە فنه بە حرا ضە یە تی

ئەف بە حرە یا ک و ورە گە لە ک

لازم هە بن گە می و کە لە ک

مە لاج و مە لە فان چە لە ک

بی ک شە پی کیشین خروە تی

طە عنا نە دانن سەر ئیک

هەر کە سی گرتی مە سە لە کە ک

^(۱) ئینتیقام : تۆلشە کرن.

^(۲) ظلام : تاری.

تەعلیق نەبیتن سەر ئیک خەلەک

طەمما طەمما زۆر ژیقەتی

طەمما طەمما گەر نەرابیتن

ئەفەشکیلە حەل نەرابیتن

حەسەد و حەسەد نەرابیتن

دوو ماھی سەر پەزالی

ئەیا گەلی خەلکی برا

پیلن هەموو طەمما قیبرا

گەل ئیک شتی باب و کورا

سەر مەسلەکا^(۱) صەحابەتی

قی خەطی گەر ئەم نەگرین

ب حەسەرەتی ئەم دی مەرین

ل ئەردەکی نەدادەبرین

خەسەرەتی ل دو مەقە تەتی

مە نینە غەیری قی خەطی

رەبەین ب نەصحا ئوممەتی

رەقەین ل نەقە فەرقیەتی

پیلن حەدیثا لە غەتی

ئە زمان لوغەت نەسەق

ل ئەیا ئەتا حەوکی سەبەق

ئەفە عالەمە کەر چەندی طەبەق

دا ئەم پی زانی قەودرەتی

(۱) مەسلەک : ریک و ریباز.

قودرەت ل سەر قی عالمی
هەر یهکی دی راکەت دەمی
تەجریبە کەت سەر قی غەمی
مەبەدە ل سەر عاقوبەتی

کەسی مەبەدە چاک نەبیت
دوو ماهیکی دی مەحوە بییت
بو هەر کەسی عاقل هەبیت
دی ژێ گـ ریتن عیبرەتی

بو وه بهیان گۆت نا رەسوول
گەر هون پیکەن ژ مە قەبوول
ئیسلامەتی پیکشە ئصوول

دا بینە چاکیت ئوممەتی
مە گوت ئەقە شەعبا کیرام⁽¹⁾
گوھ بەدەنی هون خاص و عام
شوولا هەوە دی بییت تەمام

میینن ب ئیسـ تیقامەتی

(تمت مقال فقیر البیزلی الریکانی)

⁽¹⁾ کیرام : هیژا و مەرد .

هۆزانهك ب زمانى فارسى

نويشتم نهدارم ژى حالهم خـبر
كى عمرم چى مانده چى ئهيد بهسر
إلهى به حقى بنى فاطمة
كى بر كفتى إيمان كوونم خاتمه
إلهى تو أن كس كى خط نويشت
عفو كن گناش عطا كن بيهشت
لسيدة عائشة أم المؤمنين
ولو سمعوا في مصر أوصاف خـده
لما برزوا في سوم يوسف من نقد
لو ما زليخا لورا ئين جبينه
لأثرن بالقطع القلوب على الأيدي
أگر أوصافى خدش مصريان أن دم شنيوندى
خریدارانی یوسفرا بیولی کی خریدندی
طعنه گویانی زلیخا گر بیدیندی
بجایی دستهای خویش دلها را بریندی

پامانا هۆزانا ب فارسی :

- من نخیسی، ئەزچ ژحالی خۆزانم ، کا ژیی من چەند مایه و دی چ ب سەری هیت ؟ .
- ئەهی خودی ! ئەز تە سویند دەم ب بچویکین فاتمایی ، کول دەمی داویی یی ژیانئ دا ب کفنهکی ژباوهریی بهیمه نخافتن.
- خودا گیان ، تو ژوی کەسی ببوره یی ئەف مالکە (هەفوکە) نخیسی و بەهەشتیی بدەیی.
- خاتوینا عائیشایا دایکا باوهرداران.
- هەکە ل مصری بەحسی روومەتی وی یی جوان هاتبا بهیستن (گوهلپوون).
- وان پارە و دراف بۆ کرینا حەزرتی یوسف (سلاقی لی بن) نەدمەزاختن.
- هەکە دەنگ و بەحسین سەروچاقین وی گەهشتبانه گوھی مصرییا.
- هەرۆسا هەکە زولەیحایی ژی ، هەیفئا فەگەششیایا ناچاقین وی دیتبا ، ل جیاتی (شوونا) برینا دەستی خو ، دا دلئ خو پرت پرت کەتن.
- تیبینی : هەژی یه بیژین کو وەرگیرانا وی ژلایی نخیسەر و هۆزانئان و مامۆستایی هیژا : (محمد صالح پیندرۆیی - جگەرسۆز -) هاتیە کرن، سوپاسداریا وی دکەین.

گهلی زانا تهفه کر کهن

تهفه کر کهن ئهیا زانا
ل قان تهص ریف تبیاننا
و قان تهبدیل ئیع لانا
ئهقی شکی ئهسه هر چی یه؟
کوریته کافان و شقانا
وییت کههسلان و نهزانا
بونه خوندانیت ئهیاوانا
فکر کهن ئهقه چی رهمزیه؟
ل قی رهمزیه کهلهک مهعنا
وییت کهههین دلایت رهعنا
ل قی حهیرینی وهقهعنا
ظروفین بونه تارییه
وه تاری بوون ههم ظولومات
ههچا پاتیر خرابتر ههات
ئهقی دهردی حهکیم نهههات
ئهقه تهقه دیرا بارییه
ئهقه تهقه دیره بهتال نابیت
بو قی دهردی حهکیم نابیت
مروقی عهقل فههما بیت
دبیت مهنزوری قهومییه

هوار دا ره بـی داده

بۆ قى قهومی نه ئیرشاده ^(۱)

ل دورا ب زقـره و بـبـاده ^(۲)

چ خـائینـی عه جیبیی

دلـی خـۆ تـۆ بـۆ وان شه قکه ^(۳)

ده قـی خـۆ ل نصـحه تا ره قکه

دبـین راسـتی خـۆ ته حمه قکه

ئه قـه مهـضـمونا ریسـاله یه

ب قـی ئـه مر و ریسـاله ت هـات

قـی موشـکلـی چ زه حمه ت هـات

مرؤقـی باش نه تا قه ت هـات

مهـفـه ره رحما تـه باریـه

مهـفـه ره رحـما ته یه بـاری

زرؤفـیـت مهـ بـوونه تـاری

مرؤقـه ك مهـ نینه ل هـاری

بـیـكـه ت ته جـدیـدا دینیـه

چ ئامـره چ مهـئهـ ووره

ل قـی خـه تـی بـوونه كـۆره

قانونـنا كـریه دهـسـتـووره

شـهـریعت دانـا كونجیـه

^(۱) ئیرشاده : شیرمت نیشادان ، رینیشاندەری.

^(۲) ل جهه ك دی ئەف نیف دیره ب قی شیوهی زی نغیسی یه (ل دوریت وی خۆ ههر باده).

^(۳) ل جهه ك دی ب قی شیوهی نغیسی یه (دلی خۆ كونه و شه قکه).

ئەگەر قۇرئان نە دەستور بىت
ئەقە ھەرىنە دى ھەر زۆر بىت
عالم پیکشە دى مەغدور بىت

ل مە دى س ھەرکەفن جویى

گەلى ئەعراب و ئەکرادا
خودانیت توپ و ئەعدادا
بەریخوو وەل دینی بادا

بەیان بیژین ئەقە چى یە ؟

پى بیژین گەر مؤسلمانین
و ئەھلى قیبا بە ھیتانین
قال ھوو و لەعبا دى دانین

قانوونى بیخنە شەرعیە

و (طور) ھەم (مس طور)
فی (رق) ھەم (منش فور)
و (بیت اللہ) مەمور

خەتا ھوون س ھەر خسارمە

ئەقان ھەفل و مەھەر جانان
ئەقان رەق یس کیژان
ئەقان خط و تى شەیتان

ما و شەرم و ھەیا نییە ؟

تەقە ھەلوب^(۱) کەفتە بەژیرا
سەرور و غەفەتیت قارا

(۱) تەقە ھەلوب : کوھۆرین ، و مەرگەریان .

شەرابسا سەكرانى گىرا

ب قى ئىتەتە ئىتەتە ئىتەتە

ب ئەنكە ئىد و تىبى ئانە

و ئايەت ھەتات قورئانە

تەقە ئىلوا بىلادانە⁽¹⁾

ك و فرغە ئىتەتە ئىتەتە

(تمت مقال البازلي).

⁽¹⁾ بىلادانە : وەلاتانە.

شیرەت بو ژنکان

دی کەینە بەهەسی ژنکانە
ب حەدیس و قورئانە
گەلەك ئەمریت ل سەروانە
پێکەین لازم بەیانەتی
گەلی ژنکا خو هشیارکەن
ل بو ئاخەرتی هوون کارکەن
ئەزمانی خو هوون هەفسارکەن
بەیلن هوون فەسادەتی
ب حەدیس مەبەستی
گەلەك ژنکیت هەلاویستی
ب ئەن مانی ب دروستی
سەبەب فەساد و غەیبەتی
رەجائیت کەین خو هشیارکەن
روی و بسکیت خو ستارکەن
ل ریکامییران قەدەرکەن
پێکەن شەرم و حەیانەتی
ل حەدیس مەدیتینە
ژنک غالب جەهەنمەینە
ل بو بەهەشتی کیم بینە
هەموو ژەدەم دیانەتی

دى بىيىڭ تىن پىڭ مېمبەره
هەچى ژنكا نىڭ تىڭكەره
ل غەيىبەتتى يىا قەدەرە
ل بۆمبىرى يىا بى سەرە

دى چىتە دەرگى جەننەتتى

بەھەشتى ھەشت دەرگە ھەنە
بۆوان ژنكىن ھۆت شەنە
ئەوئىت دىنى خۆ پىرسىنە

دىن چوورى ل جەننەتتى

ئەيا خۆشكىت پىر و جانە
جەيا⁽¹⁾ تەقسىمە ژنكانە
ھىدى ئاخىن دەنگانە

ل پىش مېرک و جەمەتتى

مالى خۆ ھوون شوولا نەكەن
مقابلىا مېرا نەكەن
دىنى خۆ ھوون دى بەرزەكەن

دى بىن ئەھلى خىسارەتتى

ئەقە نىصحت مە گوتە ۋە
ب جەقى نەبى يى پروە
ئەقە راستە نە درەۋە

ئەقە حەقى حەقىتەتتى

چىكر حەقەك ل سەر مەيە

(1) جەيا : شەرم.

كو نصيحه تا دهينه وهيه
 ل ئاخـره تي سـوئال ههيه
 ل هـهر شـقاني ره عيه تي
 بصـوره تـهم زي شهـيتانين
 ل حـهـديسـا تـهم خـودانين
 وهـلهـو تـهم زي نه چاكانين
 دي راکـهـين مـهـسـئـوليـهـ تي
 مهـسـئـولهـ تي دي ل سـهـر خـو راکـهـين
 حـهـقـي ئيسـلامـي تهـداکـهـين
 ل قـي مـالي هـهـر دي بارکـهـين
 گهـلهـك حـسـاب ل دو مـهـ تي
 (عهـبدو لـخـالق) نهـده پـاشـه
 بي بي هـهـر شـولهـکا پـاشـه
 خـودا گهـلـتهـ يـي دـلـداشـه
 نه ترسـه ل قـيـامـه تي

پارچه هۆزانه کا فهقه تيايى

دهما قورئان نه دهستتور بوو

سهري ريكا ل مه كوور بوو^(١)

ئيش و ئه لاهم ل مه زور بوو

وهكى سلى و سه ره تانئ^(٢)

ئهمريكا و ئينگا تهره

رؤس و فرهنسا و دين بهره

دينئ ئيسلام كر صهده كهره^(٣)

دوور بوون ژريكا ره حمه تي^(٤)

^(١) كوور : سهري ريكا ل بهر بهرزه و كووره كر.

^(٢) سل : ئيشا سلى ، نه خوشيا سلى.

سه ره تان : نه خوشيا په نه شه شيرئ.

^(٣) كهر : پرت و به لاقئ و پارچه كرن.

^(٤) ئه فه پارچه هۆزانه ژ زارده قئ (عهبدو لهادئ بيژه لئ) ، ل ١١ ، ٤ ، ٢٠١٥.

پاشیهند

حرمی بی کت بی فهکی
بکوری زانیت نلکه تـ
نلکه لیخ ستره چیه
بینه اته کم دینیه
تو کته ناقد لیه
روناهی شهلی ناره تـ
ببیره مه بی اینه
صد صلوات بی بارینه
سروه ری دنیا دینه
صیغی ده کین شفاعت
صیغی ده گل آله صواب
مشرمه گلوان بیست صفاه
له

له نه گریته آگر عذاب
ایمان صد بیت خاتم
تمت المقدمة فی صحت وقوعنا فی الظرف المالی
مه ن کورک نه بوم لوما کو لوجر صیغی
سوک مه ن توستک نه بولمانه شارنه و مستغیر
پیرم پای مه بیدر ایتم مکی فقید
در تجمیر کفته قید سونان آید
بای مه شرع هیش گویت اهل دلد
بونه مان صمعه عیوه کفته کور صغیر
که خبه کور دکای تنگا میندی بی شرم تنگا
اصلی قانونا فرنگا ری قاعه صد تیرید

ری قاعه شوک پهنینه
قلبی مه بدخ خویند
مرکز هزن گدیچند
دنیا بو کوهلو مه نید
دنیا بو کوب خوتنا نالیت طری برین
صد صورا کور کله اینا
بومه مز لکین بشیر
بیزگین صد آه کریین
طاه لومه عرب طریین
اینک بنصیب نه صانه برین
بومه کجا اینجید فقیر
بوم فقید ناف جا صیلارا
طاه لومه چاکلی لارا
کس

کس نه پرسن قهله لارا
مه ده کربون صد فقیر
مه ده کربون صد صوره
عیش مان بون صوره ماره
کس پرسن لارا چاره آه چونه دین قهر
خالق بی سلی علیه مه نه مان ریک دیکه
زور دی ریز بون قال قیله
کفته در زخیر
چند زمان مه کس
گوتی نانن قاید نه لارا
س ل تهر لاره مه لاندین
هویتنه ناری زهر

۵
 فلما نظم حمد له كره فقرا ليل لا كره
 لوله سرخو تون كره كره اگره كره كره كره
 اگر تا ظلم بوجه منم چونه تيد جمله مردم
 لوله تيد بونه مردم نه نيلن شيع فقير
 ده جي بونه تيد فقير شيع بيه
 د انما آلون كره بوجه كره كره كره
 صلحت بونه عفا به
 روز بون خاسته
 باران بون بونه قال قيل الجليل
 و انظر حانقول تيد الاله
 تحت بحر الاله كره فقير الاله

۶
 معشوره اصل الرمان
 مروه انصار لقيه بون
 اصلي صلاحي بونه بون
 عالم صهر كره بون
 لومامه زن بونه صهي
 لومامه زن بونه كه بك
 بر كفت در رياخته كه بك
 تيد ز فديني جرح نالك
 تيد له صهان در بارانه بيه
 مانه له در راني صهي
 در بارانه بيه
 تيد له نه زن در بارانه بيه
 از چه برينه هر ريزه بيه
 كفتنه بجه في غي

۷
 كفتنه بجه بيه
 كره بونه اصلي خريك
 روز روز كه تن في ران
 زه هرا كه تن في مطعو
 مطعو صهر سوم كرين
 بيه مستحق مردم كرين
 اصلي عقل مجنون كرين
 لوسر نه كت تيد في ده
 عافل كه تن بجر حواله صند ده بيه كفته بون
 تا بين او جو امر نه بونه بوي في طعو
 صوا طوع بونه شريك
 آمان بوسه تراد صفيك
 ۸

۸
 اصلي عقل بونه بويه
 نه شين بي چين بويه
 بي دن له بيه شلته خي
 چاكي نه بد ناصيت
 عالم بون تيد ز بيه بيه
 ناخوت بيه بيه في فر صهي
 بيه بيه چيه فتن خاد
 مرصه حيه وعظ ارشاد
 غالب بونه اصلي خاد
 لومالته في نه لوه
 نه لم بورد ده بي علمي
 هر ده كي طهار يايي كره

صحرایه بو تو زنجار
 فقیر چو در ری مهری
 تحت بحر الباری شیره الریحان
 بیخته کار به دست و هفت
 هر که سه کی کار که شنه کده
 گر یاشه تی میخور هست
 پیرانه تی زده ستافه راست
 بودن منی قومی خوریه
 بسیار ی لیلکه نه جوایه
 ده تکی وی لیت یارینه خراب
 نیک وی مرور چینه خه رایه
 بای وی کوشنیه
 مه

مه گوت نه قه عزیمتیه
 صحرایه کی قومیه
 یاشن بو جیان شنه خسته
 باور نه کره نه قیه
 فکر مه کر نه هاته پیتش
 مه زور کین دور نقیش
 تی نقطه زور چیر ده پیتش
 ده یلا له آیت بیچاره
 نه م هر که دینی چینه مرعلا
 نیکی سه زو کیت خان کوملا
 مه کفلی نه دیت چکر روز نه هه لا
 پرین سه جت مالویه

هنده مردنی نظر که بی پ ده روه زوم
 نیک امر اجاز به له که
 بوت که ن قیای کفیه
 هنده صیت اف منجه
 تی صیغ بینه منجه
 دی نید جت هر مجره
 ده پاش که قیت شولامیه
 شولامه هر دی پاش که قیت
 کی تی بگهت هر دی ره قیت
 چون آرمه مه بدانه بیت
 چونا له نک ی خابیه
 آم

آمر کو بون تارک مه لات
 عه ره قه خور و مشروبات
 دعوی له نیک بون ساقطات
 که تارک بن هه تی قیه
 سید بونه بطروس موش
 دین دفعه بو هادر ی طرش
 پروم نایت به شوش
 هندی نظام نه قشلیک
 چنده گر صیدین نراج نظام
 تمدا نه جت شرعی سلام
 تکیر نه ناف اهل کرام
 نابن مه قه آسردیه

اُذُنُو لَه زور اُنْکِیله بو
 پوشتا که ری کره بوئینه
 ددرمان له کورتان صیوه
 دکتور چولون بیتشیه
 به بیته شکی بی سه بو بر
 نینه نه فه الا قدر
 که فتنه نخا صهستی
 یاد علاج کاره نینه
 نه گوت ملا اُذُنُو دینه
 بو عاقلا نرا مشه به
 بو ناسقان رامه به
 شو لا کره کاوردجیه
 اُنْطَرَه بَیْرک

فی استغفار حسد أو عدم العبد له
 بر می صه بو عقان اُتاندنه جام ۱۴
 مه صند کان بر می عرام
 پر سین له جام که ی بر کر م
 مه گل بو کر شو لا غرام
 چنگواعه دهف هوش نینه
 لوما له وی دور کفتنه
 پر سین سوز و عت را به نه
 حاجنه له بی بابت به تام
 دینا صو بر پر سره
 کت دهه خو بیس قشوره
 دیلا له بیت قه لندرم
 که نگی دی حیت اقل نظام

نه فگرتنه زینو کارینه
 اما نه فه مجبورینه
 بو مه که سنا بو بدینه
 لوما دیریت کر مه کلام
 تمت بکالمی بره مقان الباز
 فی موضوع القید والهم
 که بی خه لکه قه تل درم
 نه گر خون که نامه پیاره
 مه لیمی طبعی سردارم
 له دنیا و دم آخرت
 صه می که سی طبع صهکه
 ختن مارو ورو چنکه
 له نافعان نینه پیته
 نه انصاف و و مرگ
 له

له عیشتا منوره و دی بی تینی بیغیده
 مه لیمی طبع سردارم
 که دور نینه لنبوت
 صه می که خنل درم
 مه بی بو به ستاره
 که نه بید به چاره
 که بی خسته ره ن لرت
 صه داری که بی لکر وی بری دود لکر
 وی نه عاشید و خنیر که صدف سکره لکر
 اُصله عالی خبه زورن
 حدیث آیت ده ستورین
 سه ندیت و ان صه چمورین
 که دیوار ی رصاهه ن

۱۷
 چي از من و ن نه سار ناه
 به حديث و قرآن ناه
 دی بیسته مرکزى ناه
 وه کی لوک الجاعت
 شه فر لوکس ده رونق بته
 صود عوی دی حق بته
 لفاقا هر که روتنه له دکوتن دی نه دکوتن
 شه بر دارى خبر شیرین
 دی ناه بته له دنیا و دین
 عزیزه عالمایین
 چه دختان له نفر تیر
 تمه مقامه ابدان
 الریکهاله

۱۸
 بی بیعت عدم فایده الرعظ ۱۸
 بدون علم و ترتیب
 گوینت حکیم حکمتا
 کل چنده حدیث آیتا
 ناصینه بر صوفیما
 طوپر نه گر ناقده له بی
 چنده و حیظیت بی عالمی
 بکفله بو خون یار یار
 طوپر نه گل دی محکوم
 قیامت دوقلم بیست
 صر و خطی طوپر نصبت
 گر تاوی چنده غلط بته
 نایدله سرده صافه بته
 شبه به ری لگی چوینت

۱۹
 نینه نه فله دین سینه
 افکار صوفیه له بینه
 تا نیرغا بو عقلیه نصوت نه ناه و نیرغا
 بو نصوت تا نیرغا هر منه نما این بو علماء
 گفتن له بن هیذ دختا
 روزنه نه دان کت ظلمت
 روزنه نه دان کت طهارت
 کت بو زلزله و ماهی
 و بلا له بی لغزى
 ده گفته مر فاشون
 قسبت چیه ده لر قیبه
 تا نیر له بو درد عظمیته
 در

۲۰
 در مان له نیک حدیثه
 پا خسته کو حمت
 داین له سر صندان دولی
 چه کوچ صبت لرمید
 صندان له بن فله زنیلی
 بل کو نه ماره نیک
 صبت مقامه فقیر الباران
 بیعت الفقیر و عدم اختیاره عظم الامروز
 فقیر بوسته اصحابی ده
 صبت بو گرفتار خست
 نیکه روکت موکتا
 ویلا له فی مصیبت
 فقیر بو نه طمان
 نیش بو نه احوای فطن

ناروس کفینا چو لوبه طی
 آم فیضان لادرنه قفر
 برو و بیانا فقیر کینه
 دسین که بیت سردینه
 فخر که ویت هور حینه
 گوتانه و نکت قیام
 معینه و حتمت مقال الیازلی
 الدنيا المرطه انها
 بی نختا اخره آخره حیر نه بست فاخره
 فزین مه عدیه بنت دخره
 بیدا بون نکت نیک
 بیفیم وی گوتیه
 نک آخری زمانیه
 دی

یعنی مال الله صله الله علیه
 دی در کفن له ارضیه سفتح خانی فر
 فرایست فاخره تک
 بی نختا حق در عاصیکه
 کونه فدینا چو بیله
 بو کس نه یه باریکه
 بو گه تک بی چون هه لاکتی
 تفکر کن مکتوب مولوک خاناه
 خودیست برج ایوان آه
 و و کی کسری و سیما نااه
 زه و ال بو صحت و ساعف
 سیما ن دنیا ملکت بو
 له تنق خرابا دولته بو
 فقیر بی طبیعت بو

نزی نرسای قیاسق
 فراستار و و صا بان بو
 جیره انسان جتان بو
 حکم سرطه و و صتان بو
 به ری خورید حکمت
 صه بو و زید که اکر م
 نه حیت زای آسوی عظیم
 تخت بلقیس اینا البوم
 طرفه العین ساعت
 و و کسه عاکله و و بو
 عه زب فرسالم بو
 و و ایوان هم نمونه بو

بو و مشهور بو پید لک
 فکر کن بیگین خبره تا
 نه قان عجیبه حکمتا
 قان ملک قان سلطنتا
 خمانه لسه و مت
 دی کینه بختا مالیه
 صهو قاردی نجا باغیه
 که لیلته خزینت و سینه
 هاب نه بون به عدت
 خدی لقرآن گوتیه
 که لیلته خزینت و سینه
 قاعته کاتویه

۷۶

ده گر بهتی به در خرز
 بوکی بختا گاد بزک
 ی دی جا د آقا خزه
 خوش خوش لد در ته ختر
 نه گر سادر نه بیت
 محفوری نه زبیل نه بیت
 عالانه دی یا بز نه بیت
 خوش لاقط ترکیه نه تر
 له تی ده خن خیر هات
 ریکا جاکین که نه هات
 میره قصده بیکه خه بات
 له ده عظمی ده نصیحتی
 ده

۷۷

ده خانیان مروت و پکت
 ده ره ده عظامه رد کت
 له مال خود لوتت کت
 خرد اتت زایت حقیقت
 چو کو اصابی و فتنه
 صوغا لپسار چیند
 مروتیت جاکین کم چیند
 نصیحت نابره ناره نره
 طبع هر صا رستانه
 دی وان سربین هلقه نره
 لعین طوقی خوی جانن
 بو ملکی دی پشمانه

کما قال تعالى في محكم تنزيله للشيطان
 وشاركهم في الاموال والاولاد وخدم
 وما بعدهم الشيطان الا خروا كما هو بيروني
 جوا ب ليعول لعين لا تشتمهم والله موثرهم
 وليعقبن خلق الله حسد ائمه وعقوان
 في محكم التنزيل المسمى بالنسب النبوي
 نه نه الله بیک نه نه
 قیاس صولیک صه نه
 کی بر کس نادینتی
 بر کد طعاه غالبه
 هر ده مکی غالب بیکه
 هر سه ده کی پوره بیکه
 لوما لدرتیت مرالله
 هر کس له یا خرطه الیه
 طا

طالب له شرقه فربا
 سرت که کل یون جهاه
 آخوت لیر کی غما
 لوما صودو نا جالبه
 نه نه کنه گرت هر بیکه
 هر ده ده ده ت پور صولیک
 هر چی له توکی زنده کر
 بوئی کنی سالبه
 صند نه ساس صولیک پیریت
 عالم چو جهه ناده پیریت
 هر بیک به تهر د پیریت
 ناخوت شرابا عاذبه

سلام هو نیک ملتته
 اهنیا ر ضعتته
 ابخته نآت لفرقته
 لو مالس یون غالبه
 لو کفتته نآن ره لقا فداس شریفه ^{چو لقا}
 خده خه و پلته نه و ریکا
 بیتام لر بیت عالیسه
 قن هده
 رینه ازین ارحام فی اصل العم و و قهرام
 فی التخبیر
 عد له بو ربی لطیف
 دستورده قرآ نازریف
 منبعی اخلاقیته عذیب
 نه

نآف ده سنه اصاع ظهلمت
 هه ق حقیقت ویت پرده بو
 نه هه چم ویت طرجه بون
 بی قدر صبی رتبه بون
 دلم له کو چاغز لرت
 دلم وه بونه مبتلا
 ویت قطع بون بانگ وصله
 بر سین نماناف کوملا
 بور لزه لا دیانیت
 نه ز لزه له هه برده بون
 حاله ملا پینار له بون
 سجد هو تبه طریقه بون
 چو

چو آمیدک بر ناده تیر
 محبت کسه سر مکنبار
 قطره له سر لفتنا نما
 دین سلام عیبت نما
 نود آمیدیت هر حکمت
 هر حکمتا سر حکیمه
 و هه بو چی کر دسه
 بی شکلی بری نسیه
 چانی صلائی ناده تیر
 بکنایه کین له برکی شهوار
 نیکه له مکنه ^{چو}
 خیری مکنه ^{چو}

فی مشاکی بری ده تتر
نه زان کتاسن نه نون
بون نادرینت نه هله زمان
نه علوم بونه هیدان
کاره ت به سینه نه کت
هو هون زه ون کاره سینه
رسته له بن کتاسید
افخه زه بو عهید
لوما افه کر بیره تتر
ای هوشقانی بر بتره
بو هون له دنیا ی پله زی
بو مشکلا دین طری

کلام الله علی الصلوة والسلام
نارسه له قیامت
مانه لمانه گوی جینه کلکم
ببهدر هو گو سینه
هو شقانت مسولیه
هو عاب زور سر شت
یان سینه ده افیاده ره ره
به گوتنا بیهره قیامت روزه کافره
نه ک خلاصه خط زنت
قانون اکلای سمات
عالم له بی جاصه نه هات
قافه زان له رکت نفقا

آگره فاده زیند
آگره فاده زیند هات
قانون هه ره شیکه هه لا
لوما کسه له بینه هات
طهار یان قه سر ناده تتر
عزله کتسه دینه سلام
هرمه نما اهله کر کم
لور له مکتیار دم
قانون کتسه سینه
سینه له بن قانونه
بون

نه هان خه دین زیند بون
نه هان خلاصی برزه بون
روزه نه ون کت طهار
روزه نه کتسه طهار
پور زله لاده ماهی
دیلامه فی کفری
باور کتسه عاریت
ای آمیوتسه هون کاره دتسه
باور نه گر گوتامه هسته
دین کتسه سینه و فرسته
هتیار دین فی عفت

<p>سخره کینعا عجب ده گفته نام ترک عجم شردی کیفیت کرد عرب عرف کیفیت زلزله زمین لازمه له پرورن امه زمین عرف صه مویله بدو زمین تفرقه بون لیک بدو زمین کسی بر له مندر لاند کینه بسیار بر سر زمین کسی بر له مندر لاند صد عیفا مندر ایضا</p>	<p>نقد نادر هر برگه دست تیر جمع بون چند جاذبه لاک آه ذیفان در سینه چون ذلک خدی بی کت صلاحیت چون که نه توانا گردان عرف صه بود دره خانه آه ذیفان چون آسمان مار گشته سر نه ایست شمع عرف نفاذت پیکره هود و جمع بست سر کور دره بر زمین بست عالم دکت پی حینت</p>
--	---

<p>بیت بیخاله بو شمع خراب کوه خراب بینه نقات راجت نقات فنی شقات بیچین له سر جهوت بیچین له خطا در دست دانی آسای باشی در دست باشی نه چینی هم دست بست که می کن علی جهوت رانی عالی حق دین جو طاعت</p>	<p>دی گفته بینه در دخت کس نینه بسیار بیخ هر کس دی بینه نه زم در صبر شقایق بزم بوم صاعا عام در بزم نام برده صاعق صورت به ظاهری و درید اما نفاق فایده صیه هر که گوی دعوی ضویه لود ما بچامنه ناگت</p>
---	---

شین لریک طهاف
 رینه اهل رحمت
 رحمت له رکاعی
 ایزسن له اکره دوزخی
 پلغه هرین یکه چاندی
 جه اهدن رحمت
 اذ جهرد یا ضار عوام
 فی صلی بیگین انتقام
 بیگین هر پلغه تمام
 نه گرین خطا تفریق
 تفرقه دی که مستقیمه
 که اساس رومین
 که

عرفه لو آروز روزگوست
 آروزه قطر سزاده تفر
 یا احمد یا مصطفی
 عهدا خو پلغه کن و فاع
 را کن لناف خدر جفا
 دانی اساس حکمت
 دانی اساس مستقیم
 را کن لناف ظلمت کیم
 کل پینه که نیم را کن لناف فریب
 نه پینه که کرده فک خرب
 را کن لناف کر به غضب
 پینه

شخصیتا را کن به جبه
 کره صلاح کانت
 نه که تقدیر صه بوز که زل
 دینه کوشین چنجه به صل
 طه مع بو آبای خل
 موبه صیدت آیت
 نرجوه الباری علم
 راکت له نادمه باطل
 فی مشکلی کت مرموع اع که ده فی جهر
 اذ غشا گفته دلکه
 شوشین با فادینه
 را در لقیان بی شخصیه

کار گشته سر نه ایست
 ر جاده کنی اهل کیم
 بیان هوی لیکه انتقام
 رایت له ناک کفر ظلام
 رایت نه دن وظیفه
 که خضیم زور بانا زیکه
 شیطان له بوفتن چکره
 نه بین له لا که دو پر که
 دی گفته بحر حقیقت
 که نعره یا کرده که تک
 در دم صه بین که بونکه تک

نه یا گلای ظلمی بر این صحرای گل یک شت با بو کر را	مدح ملانان چه نک بیکه بی کین خرف
سر ملکا محابت فی خطی گره م نه گری	طه عنانه دنن سیراکه هر کسی گری ملک
به صری نه م در برین له ار خلی ناد برین	تعلیق نه بن بر صلات طها صلی زور ز بقیت
ضاره کی لدر مقل مه بنه خیره فی خطه	طه لای گره نه رایتن اژ مشکله حل نایتین
راینه به لجا امان را کین له ناف خر تین	مقد حد نایتین رو ماضی کر زانن
بیلین صیدنا لفت	

بو هر که عاقل صحبت دی زنه گری تن خیرتی	از مان لغات نسق بد آیتا حکمی سین
بوه بیان گوتنا رسول گره و نایتین زمه قبول	ا ف عالمه کر چند طبعه دا نه م بیاد بقدرت
اسلامه بیکه اصول دایمه چاکیت امان	قدرت لسنی عالمی صبره که ده را کت ده
مه گوت نه فقه شعبا کرام گوه بیده من صونا خا فام	تجر به کت سر ل غمی مبدا لرعاقوبت
شولا صوه له بینه تمام مینن لاس تقاض	هر که بیدا چاک بیت ده ماضی کت بیت
منه مال فقیر ایرک ایرک	

مفرد و صائمه باری
ظروفیت نه بوضارک
مروفت نه نینه لهادی
یکت تجرید دینیه
چو آفره چی مووره
له خلی بونه کوره
فانونا کریمه کسوره
شریعت دانا کو چیه
که گر قرآن نه دستوریت
نه حیه دهره زوریت
عالم بقله بکفته دره مفوریت
له دی کر لفره حیه

مکملی اعراب ارا
خدیث طرب اعدا
به ریجوره لیدین باد
بیان بیذنی آقه حیه
بیذنی گرسمان
واصل قبل بیتانیت
فالله لیباده دین
قانونه بیغه شرحیه
ده طور هم وه مطور
فی رفق هم و منور
وه بیت الله معور
خطا صون سر فراریه

نه خان مغل ارجانا
آخان رفیق کیزانا
نه ظفری شیطانا
فانا
ماوه شرم حیا نیه
تقلب کفنه بائدا سره رخنیت قیرا
شرابا سکده لیدر به فی آیتا صائیه
به تا کید و تیانیه
و آیت هات قرآنه
تقلبا بدرا نه
کفر غالب زری حیه
تمه مقال البازیه

بسم الرحمن الرحیم
دی کینه بخی زینکانه
بجریش و قرآنه
که تک امریت لیرانه
یکین لازم بیانیت
کلی زینکا هو صیمان
له بو آخری صورنا تاری
از مالی خوضو صفارکی
بیهانی صونارکی
به حدیثا مه به ستی
شکلات زینلیت صه و سیتا
یان مالی به روکتی
بیتا زینیت

بهشتی صفتی در آله صند
 بود آن ز نیکبختی جو تفتنه
 او بیت دینش بر کینه
 زین جور کجاست
 ای او شکیلیت پیر جانه
 همای قیامت ز نمانه
 صید اخگر زنگانه
 له جیشی بزرگ جاعت
 مای خود خورانه کن
 مقابلیا پیرانه کن
 زین جور خون روی زده کن
 دی اهای خاری

ره رفت کن خود شنیالی
 رو بر سکت خوستار
 له ز کعبه بران تدار کنی
 بیک شرم حیانت
 له عید نامه رحمت
 بر خیل خالی
 له بزرگش لیسنه
 همی عدم دیانت
 له بزرگی بیخبر
 همی زینک نیفتار
 له عین با فخره
 یو بیزا بایسه
 ره جینه در گ چش

أفنه نصحت به كوته دره
به حق نبی پیرو
أفنه راسته نه دروه
أفنه حق حقیقت
هیکه عقل لسه مه
کو نبوتاره نه وید
لاخرتی سوال صیده
له شیعانی رعیت
بصورت ام زی شیقایین
له عیبتا ام خداین
وه لو ام زی نه جا کاین
دی را کین مسو لیت

مسو ل بی دره لفرور کین
حق کسبه ادا کین
له حق مال دی هر یار کین
گهک ما بیلدوت
عبدالمالعه نه ده یا شه
بی بی صهر شولقا یا شه
خوبه له لیتله و اوله خده
نه ترسه لقیامت

نیستا ژیدمرو ئیڤه کهران

١ - دستنقيس :

- طه بن ملا عزيز الشمديني (الناسخ)، الشجرة الزيوكية، (١٢١٠ هـ - ١٧٩٥ م).
- مهلا عهبدولخالق بيژهلى (بازهلى) - ريكانى، دستنقيسا ديوانى (دانهيا رهسهن)، (١٩٧١ - ١٩٧٣).
- روويه رهكى دستنقيس يى مهلا نوورى مهلا عهبدولخالق بيژهلى.

٢ - پهرتووك :

أ : پهرتووك ب عه ربهى :

جبران مسعود :

- الرائد معجم لغوي عصري، دار العلم للملايين - بيروت / لبنان، ط ٧، (بيروت : ١٩٩٢).

خيرالدين الزركلي :

- الأعلام قاموس تراجم لأشهر الرجال والنساء من العرب والمستعربين والمستشرقين، دار العلم للملايين - بيروت، ج ٦، ط ١٥، (بيروت : ٢٠٠٢).

زار صديق توفيق :

- القبائل و الزعامات القبلية الكردية في العصر الوسيط، مؤسسة موكرياني للبحوث و النشر، ط ١، (اربييل : ٢٠٠٧).

سعيد محمد احمد :

- مدرسة قبهان في العمادية و دورها في نشر العلوم الإسلامية في كردستان، مديرية الطباعة و النشر - دهوك، (دهوك : ٢٠١٣).

عماد عبدالسلام رؤوف :

- المعجم التاريخي لإمارة بهدينان، ط ١، (أربيل : ٢٠١١).

محمد أحمد درنيقة :

- معجم اعلام شعراء المدح النبوي، دار و مكتبة الهلال للطباعة و النشر، مج ١، (بيروت - لبنان: ٢٠٠٣).

مسعود مصطفى الكتاني :

- المساجد و المدارس و العلماء و المخطوطات في إمارة بادينان، مطبعة هاوار، (دهوك : ٢٠١٠)

الشيخ نجم الدين محمد بن محمد الغزى :

- الكواكب السائرة بأعيان المائة العاشرة، وضع حواشيه: خليل المنصور، دار الكتب العلمية، ط ١، ج ١، (بيروت - لبنان: ١٩٩٧).

_____ :

- فهرس الشامل للتراث العربي الاسلامي المخطوط الحديث النبوي الشريف و علومه و رجاله، مؤسسة آل البيت، ج ٣، (عمان: ١٩٩٢).

_____ :

- اللجنة العلمية في مؤسسة الإمام الصادق (عليه السلام) (تأليف)، إشراف: العلامة الفقيه جعفر السبحاني، موسوعة طبقات الفقهاء / ج ١٠، ل ژير ريزيه ندا (٣٢٤٥).

ب : پهرتووك ب كوردى :

ئهحمه دى نالبه ند :

- باغى كوردا ، كۆمكرن و تويژاندين : تهها مايى ، پيداچوون : رشيد فندي _ اسماعيل بادى _ محمد عبدالله ، ب ١ و ٢، (دهوك : ١٩٩٨).

سامى ريكانى :

- مېرگا زانايان ، (دهۆك : ۲۰۱۳).

هېرش كهمال ريكانى :

- گازيا من ، ديوانا مه لا ياسين ريكانى ۱۹۳۴_ ۲۰۰۵ز، (دهۆك : ۲۰۰۹).

- عهشيره تين بههدينان ۱۵۱۴_ ۱۹۱۹، سهنتهري بيشكچى بۇ قهكولينيئىن مرۇقايهتى

_ زانكؤيا دهۆك ، (دهۆك : ۲۰۱۹).

۳- رۇژنامه و كۇقار :

ئيسماعيل بادى :

- ژ كلاسكيئىن كوردان (بازلى) ئهري مه جهند بازلى هه نه ۹ ، گۇقارا نيژمن،

ژماره (۴)، ۲۰۱۴.

هېرش كهمال ريكانى :

- زانا و هوزاننان بازلى دئيكهم قهكوليني و بهلا فكري دا ، گۇقارا نيژمن ، ژماره (۱)،

شوباتا ۲۰۱۴.

- زانا و بانگخواز مه لا نوري ريكانى ۱۹۳۵_ ۲۰۰۸ز، گۇقارا نيژمن ، ژماره (۳)، ئهيار_

خيزران ۲۰۱۴.

- هوزاننانه كى دى ژ كلاسكيئا كوردى (بازلى ۱۹۰۲_ ۱۹۸۲ز) ، گۇقارا ديرۆك ،

هژمار (۴)، بهارا ۲۰۱۴.

- مه لا عهبدو لخالق ريكانى و هوزاننه كا نه بهلا فكري ، رۇژناما وار ، ژماره (۱۱۱۸)،

چار شه ميب : ۱۸ / ۶ / ۲۰۱۴.

- هوزاننه كا نه بهلا فكريا مه لا عهبدو لخالق ريكانى (بازلى) (۱۹۰۲_ ۱۹۸۲)،

گۇقارا خازر ، ژماره (۹۶)، ئايا ۲۰۱۵.

- ناحیا شیلا دزی، ئینسکلۆپیدییا پارێزگهها دهۆکی، بهرگی (۸)، (دهۆک) :
(۲۰۱۷).

- رۆلی زاناینت دهقهره ریکان دژیانا زانستی و چاندی دال ههکاری و بههدینان ل
چهرخی (۱۰_۱۵مش / ۱۶_۲۰ز)، گوڤارا دیرۆک، ژ (۲۰) پایزا ۲۰۱۸.

- رۆلی زانایین دهقهره ریکان دژیانا زانستی و رهۆشهنبیری دال ههکاری و بههدینان
ل سهدی (۱۰_۱۵مش / ۱۶_۲۰ز)، زانکویا ههکاری _ جوله میترک، ۲۰۱۸.

۴- چاچیپیکهفتن و ههقیهیشین :

- دیدار دگهل شیخ عهبدو لحه مید ریکانی، ل ۷ / ۱ / ۲۰۱۰.

- ههقیهیشین دگهل (ئهحمهد مهلا نوری مهلا عهبدو لخالق بیزهلی)، ل ۴ / ۲ / ۲۰۱۰
ی.

- چاچیپیکهفتن دگهل (فههمی کورێ مهلا عهبدو لخالق بیزهلی) ل دهۆکی ل ۱۱
/ ۴ / ۲۰۱۵، ناقهاتی ژدایکبووی ساالا ۱۹۵۸ ی به.

- دیدار دگهل (عهبدو لهادی بیزهلی)، ل ۱۱ / ۴ / ۲۰۱۵.

- دیدار دگهل شیخ عهبدو لحه مید ریکانی، ل ۱۴ / ۵ / ۲۰۱۷.

- ههقیهیشین دگهل مامۆستا (عهبدو لونعم کورێ شیخ عهبدو لحه مید ریکانی)، ل
۱۶ / ۷ / ۲۰۱۹.

- مامۆستا (کهمال مهلا یاسین ریکانی).

ناقهروك

پشكا ئىكى

- كورتیهك ل دۆر گوندی بیزهلی ۹
- ژانایین بازهلی (بیزهلی) : ۹
- تهکیا بیزهلی : ۱۳
- بهردان و هیلانا گوندی : ۱۴

پشكا دووی

كورتیهك ژئینه نیگارا (بازهلی)

۱۹۰۲ - ۱۹۸۲ز

- ناق و ژدایکبوون : ۱۷
- خاندن و دامه زراندا وی : ۱۷
- خیزان و ره قیشتا وی : ۱۸
- ژفه قه یین (شاگردین) وی : ۱۸
- مهلا مسته فا سوریا نی (۱۹۱۷ - ۲۰۰۱) : ۱۹
- مهلا یاسین ریکانی (۱۹۳۴ - ۲۰۰۵) : ۱۹
- مهلا نووری ریکانی : ۲۰
- شیخ عهبدو لحه مید ریکانی : ۲۰
- وهغه رکرن : ۳۱

پشكا سییی

هه لبه ستین بازهلی

- دیوان و هه لبه ست ۳۵
- ئهف دیوانه : ۳۵

- گەلی زانا تەفەکر کەن ٨٠
- شیرەت بۆ ژنکان ٨٤
- پارچە ھۆزانە کا قەقەتیایی ٨٧
- پاشبەند ٨٩
- ئێستا ژێدەر و ئێشە گەران ١١١
- ١ - دەستنیس : ١١٣
- ٢ - پەرتووک : ١١٣
- ٣ - رۆژنامە و گوڤار : ١١٥
- ٤ - چاڤیکەفتن و ھەقپەیشین : ١١٦

بازەڵی دیوانا

Zakho Centre
for Kurdish Studies

سەنتەری زاخۆ بو قەسکولینین کوردی

© مافی چاپی یی پاراستیه بو

سەنتەری زاخۆ بو قەسکولینین کوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964(0)751 536 1550

📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- University of zakho

ISBN 978-9-92-266114-8

9 789922 661148 >